rationem nullum ordinem habent prioris, & posterioris, potius ergo ex locis à nobis citatis colligi debet mens Doctoris consequenter ad ejus principia, quam ex hoc loco utraque parte tam ancipiti.

Quo tandem ad primum sensum (scilicet identicum, & formalem, an propositio sit vera, distinguendum est juxta superius dicta qu. 1. art. 2. quod generatio, & corruptio tumi possunt in ratione actionis, vel mutationis, si hoc modo sumantur propositio est falsa, quia generatio, & corruptio important diversas mutationes, ut ibi contra Zab. probatum est, si verò primo modo erit vera, quandoquidem corruptio non importat diversam actionem à generatione, nam eadem prorsus actione, qua una forma introducitur, alia expellitur; & quæ contra propositionem in hoc sensu objici possent, jam sint dilutæ sunt.

QUÆSTIO V.

An generatio, & corruptio fiant in instanti, vel successivè; ubi discutitur, num forma substantialis suscipiat magis, & minus.

115 IN hac celebri conversia tres vigent in scholis opiniones, duæ extremæ, & una media; loquimur autem de forma non de primo indivisibili formæ. Prima extrema satis communis, & recepta asserit quamlibet formæ substantialis introductionem fieri in instanti, licet subjectum successivè disponatur, ita Capreol. 1. d. 17. qu. 2. art. 2. Pomponatius lib. de Nutrit. cap. 1. & Augm. cap. 19. & 8. Met. disp. 7. cap. 4. citans Themistium, Simplicium, & alios Græcos, Tolet. 1. de Gen. q. 11. citans Averroem, Albertum, S. Thom. Hurt. disp. 2. de Gen. sect. 3. n. 28. Arriag. disp. 1. de Gen. sect. 1. n. 54 qui alios citant, quam opinionem sic explicare solent, quod ante generationem alteratur mobile, & quia nulla pars ejus est æquè propinqua agenti, ideo primò propinquior alteratur, & in ultimo instanti illius alterationis introducitur pars formæ substantialis, deinde agens alterat aliam partem, in qua similiter agens introducit in instanti terminativo aliam partem formæ, & sic deinceps, unde concedunt dici posse fieri successivè in hoc sensu, quatenus unum instans alteri succedit, licet mediet tempus, in quo non fit generatio, sed alteratio tantum; hanc ex notitia plurimi P. Faber 11. Met. disp. 2. & probabilem putat Tatar. 5. Phys. qu. 1. dub. 1. imò quamplures ex hoc motum à mutatione distinguunt, qualis est generatio, quod motus fit in tempore, at mutatio in instanti. Altera opinio extrema est asserentium formas substantiales habere latitudinem non solum extensivam partium, sed etiam intensivam graduum per intensionem, & remissionem, illæ enim consequenter dicunt generationem substantialem fieri successivè, itaut successio proveniat, nedum ab extrinseco, ex parte mobilis, sed etiam ab intrinseco, ex intrinseca nimirum latitudine formæ, quæ de se successivè acquisibilis est, quia secundùm se divisibilis est tam extensivè, quam intensivè, ita Ant. And. lib. de trib. principiis q. 8. & 11. & lib. 11. Met. q. un. & Zerb. ibid. Roccus 3. Physic. q. 4. & 1. de Gen. q. 6. cujus opinionis auctores habentur Averroes, & Alexander, eo quia formas substantiales elementorum præsertim posuerint intensibiles, & remissibiles, & sequuntur, quicumque formas elementorum inquiunt remanere in mixto in esse remisso, & refracto. Tertia tandem sententia, quam veram arbitramur, & Scoticam, atque Peripateticam, mediat inter illas, & docet generationem substantialem inanimatorum (nam de generatione animatorum disput. ult. peculiaris erit sermo) fieri in tempore, & successivè contra primam opinionem, subdit tamen contra secundam, hanc successionem non provenire ab intrinseca latitudine formæ substantialis, quasi suapte natura talem successionem postulet, sed ei adventitiam esse ex annexis dispositionibus, & alia forma incompossibili, ut posteà declarabitur; Hanc tenet Doctor loc. mox citand. etsi pro aliis referatur, Tataret cit. idem P. Faber Theor. 39. Morisan. disp. 1. de Gener. dub. 5. Pererius lib. 14. cap. 1. & alii.

ARTICULUS I.

Generatio, & Corruptio successivè fiunt, & in tempore.

116 HÆc assertio, ut diximus, de generatione inanimatorum statuitur, extenditurque etiam ad corruptionem, quia qua celeritate introducitur una forma, eadem corrumpitur alia, unde pari passu procedunt generatio, & corruptio, sicut si quis manu tenens trutinam æquali lance, si quis alteram lancem manu deprimat, eodem tempore levat alteram, & depressio unius est levatio alterius. Colligitur ex Scoto in 2. d. 3. quæst. 9. D. F. N. Oubi & si non sigillatim loquatur de generatione substantiali, doctrinam tamen communem affert, ut constabit ex argumentis, quæ afferemus; clarius id habet in 4. d. 43. qu. 5. B. ubi inquit agens creatum successivè inducere formam substantialem, unde ex hoc concludit, quod si forma corporis in resurrectione in instanti introducetur, hoc erit virtute divina; & tandem hoc probat ex professo 8. Met. qu. 3. idem tenet Lichet. in 2. loc. cit. Faber expresè Theor. 39. cit. quod non detur minimus motus indivisibilis. Et probatur primo manifestis Arist. auctoritatibus, nam 4. Phys. 129. & 7. Phys. 37. expressius ait generationem substantialem esse velociorem, & tardiorem, & 6. Phys. text. 59. & habet ex præcedentibus in generatione, & corruptione aliquid semper priùs factum, vel corruptum esse ante complementum ipsorum, sicut in quolibet motu successivo mutari præcedit mutatum esse, & è contrà, & text. 83. ait secundùm eam mutationem, quæ in contradictionem est, nullum esse impossibile, si tempus mediet, & sit neque perfectum ens, neque non ens. Nec juvat frequens effugium, quod per generationem, & corruptionem intelligat Arist. præviam alterationem, aut aggregatum ex utroque, non autem de præcisa mutatione introductiva formæ substantialis; Minime, quia ut constat ex ipsis contextibus, ibi benè distinguit generationem à prævia alteratione, & de generatione ea pronunciat, ut est introductio formæ substantialis: benè verum est, quod non loquitur de generatione, ut omninò præscindit à prævia alteratione, quia re vera generatio successionem, quam habet, non ex se habet, ab intrinseco, sed potius ab extrinseco à prævia alteratione in ipsam redundat, quia ut dicemus art. seq. successio ejus non est referenda ad formam substantialem, sed potius ad dispositiones prævias.

117 Secundò demonstratur solida ratione, ex Doctore cit. deducta ex actione uniformiter difformi agentis naturalis in passum, nam quotiescunque passum, circa quod agens naturale exercetur, est contrariis affectum, semper inter sphæram activitatis suæ agit uniformiter difformiter producendo nimirum qualitatem intensionem in partibus sibi proximioribus, & debita proportione remissiorem in remotioribus, & ratio est, quia major vel minor distantia agentis à passo multum juvat, vel impedit actionem ejus disp. 2. qu. 4. cum ergo in qualibet generatione præcedant semper dispositiones prævæ, quæ non nisi in tempore, & successivè introducuntur ob rationem allatam, quia cum passum sit divisibile in plures partes, non potest secundum omnes esse æqualiter approximatum agenti; hinc sequitur generationem quoque ipsam per concomitantiam fieri successivè, & in tempore. Probatur confeq. nam ultimas dispositiones necessariò, & naturaliter consequitur introductio formæ substantialis, si ergo illæ successivè introducuntur, nec potest dari determinata pars, in qua primò, & æqualiter tota introducatur, sed semper in infinitum alia, & alia pars est prius disposita, profectò idem de forma substantiali per concomitantiam dicendum erit.

Resp. Arriag. disp. 2. de Gen. sect. 3. nu. 28. negando propositionem illam de actione uniformiter difformi esse universaliter veram, quod nititur probare quibusdam experientiis de sono, & luce Solis, Hurt. imitatus, qui etiam loc. cit. §. 14. eandem negare ausus est quibusdam exper entiis innixus; Sed eam propositionem esse universaliter veram, quando passum, circa quod agens naturale exercetur, est ejusdem rationis, & æqualiter contrariis imbutum, & experientias ab eis adductas non esse ad rem, jam ostendimus disput. 2. qu. 4. cit. quæ hic repetere non est opus. Proinde Hurt. §. 12. & 23. aliter respondet, negando dispositiones ultimas successivè introduci, nam ultima dispositio, inquit ipse, consistit in indivisibili, dato enim quod ultima dispositio alicujus formæ substantialis sit aliqua qualitas, ut quinque, ly *ut quinque* nil aliud dicit, nisi terminativum graduum illius qualitatis, quod indivisibile est, & consequenter non successivè, sed in instanti introducitur, cum mensura indivisibilis sit instans, non tempus, & quia forma non introducitur post quamlibet dispositionem, sed solùm post ultimam, sequitur non successivè, sed in instanti introduci.

118 Neque hæc solutio argumentum evacuat, procedit enim ex confusa acceptione indivisibilium qualitatis, in qua omninò distinguenda sunt abinvicem, ut diximus disp. cit. indivisibile intensionis tantum, & indivisibile intensionis, & extensionis simul. Ratio est, quia qualitas illa, ut quinque, non tantum requiritur in hoc, & in illo puncto subjecti, sed etiam in singulis ejus partibus diffusa, adeò ut totum illud subjectum est calidum v. g. ut quinque, unde quamvis illa qualitas, ut quinque, quoad intensionem sit indivisibilis, tamen quoad extensionem indivisibilis est, quare contra allatam responsionem maximè ad hominem, sic argumentari licebit, ultima dispositio formæ, etsi quoad intensionem indivisibilis sit, tamen quoad extensionem divisibilis est, ergo etiam forma substantialis, cum hæc eodem modo concomitanter acquiratur, sicut illa. Probatur assumptum, quia ultima dispositio formæ ab agente introduci debet in subjecto quanto, & extenso, & adhuc aliqua contrarietate affecto, sed agens naturale uniformiter difformiter agit circa subjectum ita se habens, ergo, &c. Accedit, quod gradus certus, est ultima dispositio, etiam per ultimum non esse incipit in parte incerta, ac indeterminata, ex disp. 3. q ult.

Resp. alii, argumentum concludere utique de dispositionibus prævis, quia cùm accidentia sint, benè successivè acquiri poterunt, non verò de formis substantialibus, quæ non nisi in determinata parte, & quantitate recipi debent. Hæc responsio corruit ex dictis disput. 9. Phys. q. 3. art. 1. ubi determinavimus cum Doctore formas substantiales non viventium determinatam quantitatem non postulare, sed quantum est de se, sub minori semper existere posse quacunque data, ut ipsa quoque experientia docet, quamvis enim corpora quædam temuis resistentiæ, qualis est ignis, non possint diu sub exigua mole conservari, unde statim extinguitur, & convertitur in naturam corporis circumfusi, alia tamen majoris resistentiæ sub quacunque exigua quantitate diu conservantur, signum evidens non præfigere sibi terminum usque ad indivisibile exclusivè; At præsertim in proposito possumus adhuc sic urgere, ultima dispositio formæ introducendæ, ut ponitur ab Adversariis, incompossibilis est cum forma corrumpenda, itaut quandocunque est in subjecto ultima dispositio, statim extinguitur forma præcedens, ac nova excitatur, alsignetur tunc ista determinata pars, in qua substantialis forma dicitur tota simul in-

introduci debere, certum est, partem illam divisibilem esse, & consequenter non esse secundum singulas æqualiter agenti approximatam, ergo cùm adhuc aliqua contrarietas ab illis abigenda superst agens simul in omnes dispositionem ultimam inducere nequibit, sed prius in parte propinquiori, posteà in remotiori, quando ergo agens dispositionem ultimam introduxit in propinquiori, vel manet forma præcedens, vel non; Si primum, ergo forma corrumpenda esset compossibilis cum ultima dispositione; Si secundum, ergo ne dicamus naturaliter materiam per aliquod tempus sine forma substantiali reperiri, dicere debemus, quod in illa parte propinquiori sit nova forma substantialis, ergo non est ei præscripta certa pars quantitatis, sed potest sub qualibet minori reperiri.

119 Vide disp. cit. in Phys. ubi in non viventibus, & homogeneis ostendimus non dari minimum naturale, nec terminum parvitatis eorum formis præfixum, contra quod parum urget, quod objicit Contar. tom. 2. q. de max. & min. naturali c. 3. ex hoc nempe sequi, neque viventia ipsa habere minimum, corpora enim ætherogenea viventium ex partibus homogeneis constant, ergo si istæ non sunt determinatæ ad minimum, sed semper esse possunt in minori mole, pariter etiam, & corpora ætherogenea viventium. Non urget, etiamsi ob hanc rationem Aresius 1. de Gen. disp. 4. qu. 35. probabile putaverit neque in viventibus esse determinatum terminum parvitatis, quia partes homogeneæ viventibus deserviunt, velut instrumenta ad eorum operationes obeundas, at ob nimiam parvitatem possent evadere improportionata ad illas. Nec item obstat, quod ait Aresius hanc rationem non concludere, quia instrumenta tunc debent esse determinata, quando determinatum est agens, sive effectus, alioquin si hæc sunt indeterminata, talia quoque erunt instrumenta, cum hæc proportionari debeant agenti, & effectui, & ita videmus membra culicis esse illi porportionata instrumenta, quamvis quantitatis minimæ, quæ tamen essent improportionata homini. Non itaque obstat, quia per eam rationem utique non prætendimus præfigere certum terminum instrumentis omnium viventium communem, quis tam mentis hebes id afferet? sed singulis pro eorum conditione, & indigentia, & quia nullum vivens videtur uti posse instrumentis quantumcunque exiguis ad operationes vitales exercendas, ideò quodlibet exigit pro sua conditione determinata organa majora, vel minora, & in hoc sensu procedit illa ratio ex Arist. deducta 7. Politic. cap. 4. non autem ex suppositione, ut ait Aresius, quod omnia viventia esset ejusdem determinatæ magnitudinis, esset enim hæc suppositio multum inepta, & ridicula. Fatemur tamen argumentum concludere, quod in ordine ad potentiam Dei absolutam possunt animantia quædam carere termino parvitatis, & hoc gratis admittimus loc. cit.

120 Interim notanda est hic nonnullorum inconsequentia, præsertim Scotistarum, qui cum Scoto 2. d. 2. q. 9. negant inanimatis, & homogeneis terminos parvitatis, & posteà asserunt generationem eorum fieri in instanti, in quo sanè magis consequenter loquuntur Adversarii, quia ipsi asserentes generationem fieri in instanti, contendunt etiam formam substantialem semper exigere determinatam partem, quam informet, imò ex hoc, quod singulis formis præscribunt terminos parvitatis, hinc posteà deducunt omnem generationem fieri in instanti, unde è contra qui inanimatis negant tales terminos, consequenter negare tenentur generationem fieri in instanti. Minus etiam consequenter loquuntur alii, ut Conimbr. 1. Phys. cap. 4. q. un. artic. 7. Greg. 1. distinct. 17. quæst. 2. articul. 3. & alii Nominales, qui admittentes terminum parvitatis volunt generationem ab initio in instanti, ita quod agens naturale inducat certam particulam formæ totam simul in certa parte materiæ, post acquisitionem verò primæ partis fieri deinceps successivè, quia nullum imminet periculum, quod detur medietas minimi per se existens (ut eveniret ab initio) nam præexistenti continuatur. Nec etiam isti loquuntur consequenter, quia si non datur minimum in generationis progressu, hinc clarè deducitur formam ex natura sua non sibi determinare certam quantitatem, cum possit esse sub minori in infinitum, atque ideò tota etiam, ac integra generatio æquè bene potuit incipere per ultimum non esse, & si minus minimo dari non potest esse separatum, hoc non provenit ex natura ipsius formæ, sed à contrario ambiente, quod eam corrumpit; aut ergo tam ab initio, quam deinceps generationem in instanti fieri debent asserere, aut numquam, sed successivè semper.

121 Tertiò principaliter, ut aliqua forma successivè introducatur, duo ad summum requiruntur, unum est, quod forma habeat aliquam latitudinem, sive extensivam, sive intensivam, nam si terminus indivisibilis est, non potest, nisi totus simul acquiri, ac deperdi; alterum est, ut sit impedimentum aliquod, quominus in instanti secundùm omnes suas partes ipsa introducatur, lumen enim esto præfatam habeat latitudinem, quia tamen nullum adest contrarium impedimentum, totum simul inducitur, ita colligitur ex Aristot. 5. Physic. 18. 33. & 49. & docet Scot. 2. distinct. 2. quæst. 9. Z. ubi ait radicem omnis successionis sumendam esse ex resistentia medii ad motorem, & mobile, quatenus scilicet non potest terminans ad quem à motore intentus statim induci in mobili, sed opus est mobile moveri per media interjacentia inter terminos à quo, & ad quem intelligendo per media omne id, quod necessariò præcedit inductionem termini ad quem, ut diximus disp. 1. 5. Phys. quæst. 7. art. 1. Sed utraque conditio intervenit in generatione substantiali, nam in primis forma materialis habet latitudinem saltem extensivam (scilicet pluralitatem partium, adest etiam impedimentum, quo minus introducantur omnes simul, quia cum in subjectum contrariis affectum induci debeant, oportet prius contrarium expellere, ejusque resistentiam vincere, quod ab agente naturali subitò fieri nequit, sed paulatim per partem post partem. Dices, hoc esse impedimentum ab extrinseco ratione dispositionum, non ab intrinseco formæ. Benè; sed hoc sufficit, ut & successio in generationem ipsam redundet, non enim ad successionem inducendam requiritur, quod tale impedimentum prodeat ab intrinseco formæ, sed illud sufficit, undecunque provenat. Dices, prius à determinata parte contrarium expelli per alterationem prævam, & in ea parte in ultimo alterationis instanti partem substantialis totam simul induci. Contra hoc jam renuimus, quia clarum est, quod agens actione univoca agit in medium, & in extremum, & nequit in extremum agere, quin agat prius in medium, sicut prius est medium ipso extremo, cum igitur determinata illa pars subjecti, in qua certa pars formæ tota simul dicebatur induci, sit divisibilis in duas partes, prius agens introducet prævias dispositiones in primam medietatem, quam in secundam, quia agit uniformiter difformer, quando ergo disponit secundam medietatem, vel agit in primam, vel non; si agit, ergo cum omnes dispositiones introduxerit, inducet in eam formam substantialem, & sic jam assignata non erat pars determinata; si non agit, ergo aget in extremum non agendo in medium, & cum secundùm Adversarios ultimæ dispositiones expellant formam oppositam, jam illa medietas materiæ disposita erit ab omni forma substantiali denudata.

122 Quintò, quin etiam si penitus naturam generationis substantialis vestigamus, ut sit regulariter, aliquam successionem reperiemus in ea independentem à successione ipsius alterationis, etiamsi sint simul connexæ; ratio est, quia licet inter formas substantiales illa non versetur contrarietas, quæ inter qualitates adinvenitur, habent tamen propriam repugnantiam, & incompossibilitatem in eodem subjecto, ratione cujus si materia esset sub aliqua forma substantiali sine suis accidentibus connaturalibus, atque ideò non indegeret prævia alteratione ad ea expellenda, adhuc tamen generatio ipsa fieret successivè, & in tempore, quia non adhuc reperiret materiam nudam, & sine impedimento, sed forma alia præoccupatam, cum qua incompossibilis est nova forma, sicut ergo in motu locali sola incompossibilitas diversorum ubi in eodem subjecto absque vera contrarietate, & graduali intensione sufficit ad successionem motus localis, ita quoque in proposito sola incompossibilitas duarum formarum substantialium in eadem parte materiæ sufficit ad successionem generationis etiam præcisa contrarietate, & graduali intensione, ac latitudine dispositionum. Confirm. quia impedimentum in alteratione, ne tota qualitas inducatur simul, est alia qualitas ei contraria, & incompossibilis, quæ præinveniatur in passo, per quam resistit, quæque tota simul, cum partes habeat, vinci, & expelli non potest, ergo etiam in proposito forma substantialis præcedens in materia resistentiam causabit suo modo ob ejus incompossibilitatem cum forma introducenda, & sic ex hoc capite posset in generatione admitti successio aliquo modò per se, quia tamen terminus per se generationis absolutè loquendo non est forma expellenda, sed privatio, & ad formæ expulsionem præviæ dispositiones multum operantur, præstat dicere successionem in generatione adinveniri per accidens, & ratione præviarum dispositionum.

Sextò tandem probatur experientia ipsa, nam experimur de facto formas substantiales successivè introduci, ignis enim non simul, sed successivè occupat omnes partes ligni, & chartæ; Accedit, quamplures ex adversariis id defendere de nutritione, quod scilicet successivè fiat, ac in tempore, non in instanti, undeex hoc capite tenentur omnes solvere difficultates, quæ contra nos urgeri solent, cùm ergo solida non occurrat ratio cur hoc de nutritione asseratur, & posteà negetur de integra inanimatorum generatione, præstaret idem utrobique affirmare, eo præsertim quia nutritio animatorum, & generatio inanimatorum in hoc conveniunt, quod nunquam requirunt determinatam materiæ partem, in qua substantialis forma introducatur.

123 In oppositum objic. Primò & censetur ab omnibus argumentum difficile, si generatio fit successivè, ergo incipit per ultimum non esse, itaut sit verum dicere, nunc non est, & immediatè post hoc erit, tunc ergo quæritur, an in eo instanti, quod est ultimum non esse generationis completa sit dispositio formæ introducendæ in alicujus parte subjecti, aut non; si primum, necessariò debet fieri in eodem instanti, quandoquidem nequit materia esse ultimatè disposita pro receptione alicujus formæ, & non habere illam; si non, ergo falsum est, generationem incipere in tempore immediatè sequenti, quoniam si in instanti antecedenti non est materia ultimatè disposita, restat illi ulterior dispositio acquirenda per motum in tempore immediatè sequenti, forma autem non recipitur, nisi postquam talis dispositio ultimatè introducta est.

Resp. hanc difficultatem urgere quoque tenentes nutritionem fieri successivè, ut videre est apud Compl. disp. 5. q. 8. Joan. de S. Thom. quæst. 8. art. 4. Ruvium 1. de Gener. cap. 5. quæst. 3. qui multas adducit responsiones, quas omnes rejicit; sed quicquid alii dicant, nos juxta nostra principia dicimus; quod vel per ultimam dispositionem intelligitur gradus aliquis formæ præcedenti incompossibilis, & sic verum est, in eo instanti, quod est ultimum non esse generationis, dispositionem formæ non esse completam & ultimatam, quia talis gradus non venit nisi cum forma, atque ideò dispositio ultima in hoc sensu non præcedit, sed potiùs concomitatur formam ipsam, & acquiritur non per alterationem, sed per generationem ipsam concomitanter; si verò per dispositionem ultimam intelligatur illa, quæ immediatè præcedit gradum incompossibilem, quæ est purè intro-

ductiva, purèque antecedens, concedimus in eo instanti materiam esse ultimò dispositam, at necesse non est cum tali ultima dispositione adesse formam novam, quia compossibilis benè est cum forma corrumpenda; neque hæc gemina acceptio ultimæ dispositionis est voluntaria, nam eam quoque admittunt Thomistæ, præsertim Complutens. citati, licèt in ea explicanda sit aliqua discrepantia. Dices, dispositio ultima in hoc secundo sensu non ponit in materia quicquid exigitur ad introductionem substantialis formæ, sed adhuc deest aliquis gradus, ergo nequit ad eam immediatè sequi introductio formæ. Negatur conseq. quia quicquid deest, secum forma trahit in ipsa generatione immediatè post illud instans.

124 Sed adhuc instabis, si in instanti, quod est ultimum non esse generationis, introduxit agens ultimam dispositionem in subjecto (quomodocunque dicatur ultima) cum subjectum sit divisibile, prius debuit istam dispositionem introducere in parte propinquiori, & posteà in remotiori, cum ergo eam inducit in remotiori, cum in eodem tempore agat quoque in proximiorem jam ultimò dispositam, utique tunc temporis inducet in ea formam substantialem, ut suprà arguebamus, ergo ante illud instans inchoata erat substantialis generatio, atque ideò falsum erit dicere, quod sit ultimum non esse generationis. Responderi posset committi fallaciam consequentis, etenim cum dicitur, in instanti quod est ultimum non esse generationis, est dispositio ultima in subjecto, per ultimam dispositionem intelligitur indivisibile illud terminans motum intensionis, quatenus tamen indivisibile est, & hoc quia instans non potest esse mensura, nisi alicujus indivisibilis, cum vero dicitur, quod hæc ultima dispositio introducta fuit in subjecto divisibili, jam consideratur illud indivisibile intensionis, quatenus divisibile est extensivè ex hoc, quod agens extendendo intendit, & intendendo extendit, & ita fit transitus ad motum extensionis, quomodo non potest instanti mensurari, sed tempore: unde illud instans non est terminativum motus extensionis, sed intensionis, & sicut motus intensionis præscindit ab extensione, ita & illud instans, atque ideò non valet inferre, quod ante illud instans erat generatio in subjecto; vide disp. 3. qu. 6. in fine, ubi aliam responsionem adduximus magis nostris principiis conformem.

Secundò, ex Hurt. §. 17. potest agens naturale materiam aliquam divisibilem, & quantam momento disponere, ergo ex hoc, quod materia sit divisibilis, non sequitur, dispositionem, & consequenter generationem fieri successivè. Antec. prob. materia generationis hominis, aut alterius viventis tota simul recipit formam ex hoc, quod viventia terminum parvitatis sibi determinant, ergo tota simul etiam in instanti disponitur; Consequentia vero patet, quia generatio fit in eodem instanti, in quo completur ult. dispositio in materia.

Resp. arg. aliquam difficultatem facere posse negantibus pluralitatem formarum in viventibus, nos autem eam ponentes parum perstringit, negamus enim assumptum, ad cujus probat. dicimus, vel in ea sermonem fieri de anima, & hanc concedimus totam simul ingredi ob rationem ibi allatam, vel de forma mixtionis, seu corporeitatis, & hanc negamus totam simul recipi, pedetentim enim, & successivè introducitur, unde cor secundùm Arist. lib. 3. de partibus animal. cap. 4. primum generatur, & secundùm Medicos, cor, cerebrum, & jecur ante omnia membra fiunt; atque ita dispositio ad formam mixtionis non fit in instanti, sed sola dispositio ad animam, quæ nil aliud est, quàm completa organizatio corporis, quæ in congerie illarum formarum consistit, & de hac loquitur Doctor 3. d. 4. B. dum ait, quod in ultimo instanti alterationis inducitur forma corporis, qua corpus est perfectè organicum, & habetur ultima dispositio ad animam ut ipse infra se declarat. Dices, cur dispositio ad animam fit in instanti, nec in ejus inductione valet dicere, quod agens uniformiter difformiter disponit, ut dicitur de dispositione ad formam mixtionis? Resp. hoc esse discimen, quod cum dispositio formæ corporis fiat per qualitates prævias contrarium invenientes in subjecto, ideò agens uniformiter difformiter disponit, nec valet illas omnes simul inducere; dispositio verò animæ nil aliud est nisi perfecta corporis organizatio, quæ per varias mixtionis formas habetur, quæ ita introducuntur, ut agens, post quam semel in una parte materiæ introduxit formam carnis, vel ossis v. gr. expectat, nec ampliùs tunc agit in eam introducendo animam, quia anima determinat sibi *minimum, quod sic*, & corpus perfectè organizatum, ac in debita proportione, quæ perfecta organizatio non habetur sine cæteris formis mixtionis, unde patet manifesta disparitas in dispositione ad formam mixtionis, & ad formam animæ.

125 Tertiò arguit P. Faber. in Metaph. loc. cit. sed re vera ejus rationes tendunt ad probandum generationem substantialem non fieri successivè eo modo, quo volebat Ant. And. contra quem ibi disputationem instituit, in alio enim sensu etiam ipse consentit fieri successivè theor. cit. quia tamen quædam ejus argumenta videntur absolutè excludere velle omnem successionem, ea tangemus, probat ergo fieri in instanti. Primò quia Doctor expressè ita docuit 2. d. 2. q. 9. in sol. ad 2. prin. ubi ex hoc arguit indivisibile, ut est instans, esse aliquid positivum, non privativum, quia alioqui sequeretur, quod generatio substantialis, & aliæ mutationes subitæ, ut illuminatio, fierent in nihilo, vel essent nihil, quia eorum mensura, quæ est instans, esset nihil, & in 4. d. 12. q. 3. non vult per quemcunque gradum caloris v.g. in aqua introductum ab igne corrumpi unum gradum frigoris, & formæ aquæ, & induci unum ignis, quod tamen necessarium esset, ut forma successivè acquireretur, sed docet, tunc formam ignis induci, quando inducti sunt tot gradus caloris, quot sunt incompossibiles formæ aquæ, ergo generatio substantialis secundùm ipsum non fit gradatim juxta successionem alterationis, sed tota simul alteratione peracta. Deinde probat ratione (quæ apud ipsum tertio loco ponitur, quam enim affert secundo loco solum contra opinionem Ant. And. procedit, ut mox patebit artic. seq.) si generatio est successiva, vel esset ex parte materiæ, vel ex parte formæ, neutrum dici potest, tum quia tam materia, quàm forma in se sunt essentialiter indivisibiles, quia omnis divisio est à quantitate, tum quia termini generationis sunt contradictoria non contraria 5. Phys. 7. cum substantiæ nihil sit contrarium, ergo generatio substantialis momento consumabitur, cum non adsit contrarietas superanda per motum.

Resp. imò Doctorem 2. d. 2. q. 9. ut diximus, manifestè docere generationem inanimatorum fieri successivè, cum sibi non determinent *minimum, quod sic*, quod utique necessarium foret ad generationem instantaneam, ait autem mensuram generationis esse instans non tempus, quia per se mensura generationis re vera est instans, tempus verò solum per accidens, quandoquidem tota successio, quæ in ea intervenit, sanè non procedit ex intrinseca latitudine formæ, sed ratione præcedentium dispositionum contingit, ex hoc autem solum deduci potest generationem per se non fieri successivè, non tamen concludit, quod neque ita fiat per accidens; verum etiam est, quod ait docere Doctorem 4. d. 12. q. 3. sed falsum est opus esse, ut ad quemcunque gradum caloris acquiratur unus gradus formæ ignis, si generatio successivè fieri debet, imò neque hoc modo putamus Ant. And. posuisse generationem substantialem successivè fieri, sciebat enim unum gradum caloris non esse sufficientem dispositionem ad formam ignis; in hoc ergo sensu duntaxat dicimus generationem fieri successivè ratione præcedentis alterationis, quod cum agens partem remotiorem ultimatè disponit, propinquiorem interim jam dispositam forma substantiali imbuit ob actionem uniformiter difformem, & cum talis distributio in infinitum fieri possit per partes proportionales numquam ad primam perveniendo, in qua pars formæ tota simul fuerit introducta; hac de causa dicimus generationem fieri successivè, quod benè cohæret cum doctrina Scoti loc. cit. Ad rationem dicimus utique neque ex parte materia, neque ex parte formæ substantiali absolutè successionem attendi debere, non quidem quia indivisibiles sint omninò antecedenter ac quantitatem, ut videtur innuere Faber, quia certum est apud Doctorem substantiam materialem, ut est materia, & forma, de qua hic loquimur, esse entitativè divisibilem ante quantitatis adventum; sed quia non quælibet subjecti divisibilitas inducit successionem, lumen enim inducitur in aerem divisibilem in instanti, sed divisibilitas præsertim subjecti contrariis affecti, ex quibus resistentia provenit; itaque in proposito dici potest successionem provenire ex parte materiæ, & formæ, non absolutè inspectarum sed sub dispositionibus, à quibus per se tota generationis successio auspicanda est; Ex quo etiam patet ad id, quod ultimò addebatur ex 5. Phys. probat enim solum in generatione successionem non requiri ex extrinseca ejus ratione, quia non est inter terminos contrarios, sed contradictorios, quod utique gratis concedimus; at non probat successionem saltem per accidens non redundare quoque in ipsam ratione dispositionum, quod est nostrum assertum.

126 Quartò tandem arguitur, quia divisibilitas subjecti non arguit necessariò successionem in motu, aliter illuminatio fieret successivè, ergo quando subjectum est divisibile, non necessariò agens in ipsum uniformiter difformiter agit. Deindè quia si forma substantialis potest successivè acquiri, jam nullum erit discrimen inter formam substantialem, & accidentalem, saltem quantum ad earum acquisitionem; nec sufficit dicere per hoc differe, quia substantialis, quantum est de se, potest tota simul acquiri non illa: Minimè, quia etiam partes accidentalis formæ v.g. caloris, cum sint de genere permanentium, possunt omnes simul acquiri, saltem de potentia Dei absoluta. Demum quia ex 6. Phys. formæ materiales non possunt desinere per ultimum esse, aliter darentur duo instantia immediata, vel materia sine forma, sed dato, quod generatio sit successiva, forma corrumpenda desineret per ultimum esse, ut supra nos concessimus, &c. Resp. satis patere ex dictis non cujuslibet subjecti divisibilitatem causare successionem in acquisitione formæ, sed divisibilitatem subjecti contrariis affecti, hæc enim præsertim causat resistentiam mobilis ad motorem. Ad 2. lata adhuc restat differentia inter utriusque formæ acquisitionem, tum quia in accidentalibus vera contrarietas reperitur, non in substantialibus, nisi per accidens ratione illarum, quæ ad ipsam præcedunt, velut dispositiones, tum quia accidentales habent intrinsecam graduum latitudinem, ratione cujus suscipiunt magis, & minus, non illæ, ut mox dicemus, ideò licèt utriusque acquisitio sit successiva, successio tamen in una est per se, in altera per accidens, & quamvis calor de potentia absoluta possit simul totus induci secundùm omnes gradus, quia tamen suapte natura contrarium habet, ideò connaturaliter successivè tantum induci postulat, quod si aliter fiat, hoc est supra ejus naturam, quod de substantiali forma dici non potest. Ad 3. sequeretur inconveniens illud, quando forma generanda inciperet per primum esse, hoc enim dato, inquit Arist. formam corrumpendam per ultimum esse desinere non posse; at non sequitur, si forma generanda ponatur, incipere per ultimum non esse, ut nos ponimus, quia idem instans est ultimum non esse rei generandæ, & ultimum esse rei corrumpendæ.

ARTICULUS II.

Successionem generationis, & corruptionis non provenire ab intrinseco formæ substantialis, quasi secundùm se suscipiat magis, & minus, sed ab extrinseco.

127 HÆc assertio contra secundam opinionem extremam statuitur, sequiturque ex dictis art. præced ubi notavimus successionem non esse referendam ad formam ipsam substantialem, sed potius ad dispositiones prævias, itaut si subjectum in instanti, & secundum omnes partes disponi posset, forma substantialis in instanti, ac indivisibiliter acquireretur; Colligitur ex Scoto 2. d. 2. qu. 4. A. & B. ubi vult, quod corpora generabilia, & corruptibilia per se tempore non mensurantur, sed tantum per accidens, quia fluxus, & successio partium in ipsis provenit ex aliqua forma naturaliter subsequente v. g. quantitate, vel qualitate, & in 1. d. 17. qu. 3. & 8. Met. qu. 3. negat magis, & minus in forma substantiali quomodo admittitur in accidentibus, unde consequenter negat ibi motum successivum ad substantiam, sicut est in accidentibus v. g. secundum intensionem, & remissionem, quæ sententia receptissima est contra Averroistas. Probatur primò auctoritate Arist. qui in hoc præsertim sensu cap. de substantia in Logicis assignavit velut ejus proprietatem per quam ab accidentibus distinguatur, non suscipere magis, & minus per intensionem, & remissionem, ut ibi declaravimus disp. 7. qu. 1. art. 3. & quidem eam assignavit, ut propriam totius generis substantiæ, & ideò minùs rectè dixit Averroes 3. de Cœlo com. 67. solum intelligi debere de substantiis perfectis, idest mixtis, non autem de imperfectis, ut sunt elementa, sanè cum hæc omnia sint species generis substantiæ, omnibus, & singulis affectio illa competere debet, tam scilicet substantiis perfectis, quam imperfectis, cum passio generis etiam speciebus conveniat per se secundo. Hac postea de causa pluribus in locis Arist. sed præsertim 5. Phys. 55. dixit generationem substantialem indivisibiliter fieri, istud enim dictum verificatur in hoc sensu, quod scilicet indivisibiliter acquireretur forma substantialis, quantum est ex se, & per se, estò per accidens, & ratione dispositionum successivè introducatur, unde non est ad modum lucis, quæ licèt in instanti introducatur quoad extensionem, eo quod nulla prævia dispositio præsupponitur in medio, cum non habeat contrarium, attamen potest adhuc successivè acquiri secundum intensionem, cum possit intendi, & remitti.

128 Deinde idem assertum, quod scilicet forma substantialis non suscipiat magis, & minus per intensionem, & remissionem, probant Thomistæ hac ratione ex D. Tho. desumpta 1. de Gen. 84. quia successivè acquireretur, & sic ad substantiam esset motus contra Aristot. 5. Phys. 10. quæ ratio nihil concludit, quia ut constat ex dictis disp. 15. Phys. qu. 6. successio non constituit motum, ut à mutatione distinguitur, & tam benè dari potest motus instantaneus, sicut mutatio successiva, alia proindè utuntur Complut. 1. de Gen. disp. 4 qu. 3. & Jo. de S. Tho. q. 3. art. 1. deducta ex eodem S. Tho. 1. p. q. 76. art. 4. & p. 2. q. 52. art. 1. quia scilicet forma, quæ dat speciem rei, quam actuat, debet in indivisibili consistere, non verò variationem pati secundum intensionem, & remissionem, quia species sunt, sicut nu. 8. Met. qu. 10. cum ergo forma substantialis tribuat speciem substantiæ, non suscipiet magis, & minus. Neque etiam hæc ratio valet, quia procedit de gradibus essentialibus, & quidditativis, secundum quos nec etiam accidentalis forma suscipit magis, & minus, sed in indivisibili consistit, unde non suscipere magis, & minus in hoc sensu nequaquam distinguit substantiam ab accidentibus, ut diximus disp. 7. Log. loc. cit. Hac de causa Scotistæ alia ratione utuntur ex Scoto 8. Met. qu. 3. quam passim alii acceptant; quia si formæ substantiales ad remissionem qualitatis remitterentur, ergo amoto contrario remittente nulla est causa intrinseca redeundi ad pristinum gradum intensum, & sic aqua calefacta ab igne amota nunquam ad pristinam rediret frigiditatem, cum non possit forma substantialis ultra suas vires agere; idem dicendum quando qualitas intenditur ultra statum naturalem subjecti, quia posteà remittitur ad gradum pristinum, quod non esset, si forma substantialis fuisset intensa. Neque tamen hæc ratio magnam vim continere videtur, alioquin quando videmus formam non posse amplius se ad pristinum statum reducere, deberemus inde remissionem ipsius concludere, ut patet de vino evaporato, vel aqua diluto, quod non amplius evadit perfectum, ut prius ex Arist. 1. de Gen. 42. & vivens post amissionem virium in infirmitate, non semper denuò illas acquirit.

129 Potius ergo ex eo probandum est, nullam formam substantialem magis, & minus hoc modo suscipere, quia nequeunt plures formæ substantiales specificæ, & completæ simul esse in eadem materia saltem naturaliter loquendo, ut dictum est disp. 5. Phys. q. 6. art. 2. hoc autem contingeret, si formæ substantiales hoc modo magis, & minus susciperent, nam in aqua calefacta usque ad quartum gradum haberentur etiam quatuor gradus v. gr. formæ ignis, cum forma substantialis ignis intendatur, sicut sua latitudo qualitativa, & sic naturaliter in eadem materia essent simul forma ignis, & aquæ; parum autem refert, quod sint simul in gradu intenso, vel remisso, quia absolutè sint invicem incompossibiles, & generatio unius est naturaliter corruptio alterius, itaquod nec in fieri, nec in facto esse possunt simul esse, ut diximus qu. præced. explicando illam propositionem in secundo sensu ex tribus ibi assignatis; hanc rationem innuit Doctor 2. d. 15. qu. un. disputant contra Averroem; & licet ipsa etiam non sit ab instantiis prorsus immunis, tamen ad hominem concludit rectiùs aliis contra Averroistas, qui in præfato sensu explicant formam substantialem magis, & minus suscipere: Vera igitur, & legitima hujus asserti probatio ex mox dicendis deducenda est, quando absolutè probavimus substantiam in nullo sensu posse magis, & minus suscipere nec divisibiliter, nec indivisibiliter.

130 In oppositum instat Ant. And. cit. Tum quia calor intenditur, & remittitur, ergo & ignis, & consequenter est per se successio in substantiis, probatur conseq. causa naturali similiter se habente, & effectus similiter se habet, ergo ex variatione effectus colligitur variatio causæ, sed calor est effectus formæ ignis, ergo &c. Tum 2. si formæ elementorum non remittuntur ad remissionem suarum qualitatum, possent conservari in materia sine suis dispositionibus, quia qua ratione duo, vel tres gradus remitti possunt absque remissione formæ, pariter & omnes, cum sint ejusdem rationis. Tum 3. calor est passio ignis, ac propria passio sequitur formam, ut per se causam, ergo cum propria passio per se intenditur, signum est, quod forma quoque per se intenditur. Tum 4. si non quicunque gradus caloris arguit aliquem gradum formæ ignis, accidens erit naturaliter sine subjecto, probatur conseq. forma accidentalis non subjectatur in materia, nisi mediante forma substantiali, cum ergo primus gradus caloris in aquam introducitur, quærimus, qua forma mediante subjectetur in materia, non per formam aquæ, quia hæc potius repugnat, non per formam generandam, quia nondum est ibi secundum aliquem gradum, nec per formam generantis, quia hæc non est in materia aquæ; ergo &c. Tum 3. quia alioquin sequeretur ignem interdum esse frigidiorem aqua, & aquam calidiorem igne, quando enim ex aqua generatur ignis, in ultimo instanti alterationis præcedentis habebit aqua septem gradus caliditatis, aliter non summè disponeretur ad formam ignis, & unum tantum frigoris, ergo tunc erit calidior igne, si verò è contrà ex igne generetur aqua, sequitur ob eandem rationem ignem fore frigidiorem aqua. Tum tandem, quia unius ignis calor est intensior calore alterius ignis, ergo forma unius plures gradus habebit, quàm forma alterius, aliter nulla esset ratio, cur hoc individuum ignis plures habeat caloris grados, quam aliud.

131 Resp. ad hæc omnia Doctor loc. cit. 8. Met. q. 3. in additionibus propriè finem, ad 1. neg. conseq. cum ejus probatione, quæ tenet, quando variatio effectus provenit ab intrinseco causæ, non tamen quando provenit ab extrinseco, & à contrario, ut est in proposito, calor enim ignis non remittitur à forma ignis, sed à contrario, potest itaque per contrarium remitti effectus, licèt non remittatur causa. Ad 2. neg. conseq. quia quælibet forma substantialis intra quandam latitudinem sibi determinat peculiares gradus qualitatis ad sui conservationem, & licet possit esse sine aliis gradibus intra eam latitudinem, non tamen sine istis, quamvis sint ejusdem rationis, unde 2. d. 15. q. un. solvendo hanc rationem Averrois inquit Doctor, quod sicut non sequitur hoc corpus potest esse sine hoc loco, & sine illo, ergo pari ratione sine omni, sic in proposito non videtur valere hæc ratio, quam doctrinam ampliùs declarat 4. d. 12. quæst. 3. Ad 3. neg. assumptum, quod calor sit propria passio ignis, sicut risibilitas hominis, quia nec indivisibiliter est sequens, nec soli inhærens, sed dicitur passio, quia est qualitas quædam necessariò consequens formam ignis in gradu indeterminato intra determinatam latitudinem. Ad 1. neg. conseq. ut enim diximus disp. 3. Phys. qu. 1. calor est in tota aqua, ut in adæquato subjecto, est tamen ibi violenter, quia remittitur forma aquæ, nec aliud misterium videmus in hoc argumento, quod validissimum putat Faber in Met. pro hac sententia. Ad 5. supponitur falsum in argumento, quod nempè forma ignis possit manere cum uno tantum gradu caloris, cum enim latitudo ejus qualitativa remissa est usque ad medium, verisimile est formam ignis non amplius in ea materia consistere posse ob frigiditatem, unde juxta hoc diceretur, quod cum ignis vertendus in aquam amisit ultimum gradum suæ latitudinis, quem sibi pro sua conservatione præscribit, tunc sufficienter dispositus est ad corruptionem in aquam, & sic nunquam ita remittitur, ut sit minus calidus aqua; sed quicquid sit de hoc, inquit Doctor, illatum in argumento non esse absurdum de igne, & aqua in via ad corruptionem, sed esse inconveniens de illis in esse quieto. Ad 6. passim ajunt Scotistæ non esse negandos gradus individuales omninò formæ substantiali, ut bene convincit argumentum, sed negandos esse eo modo, quo sunt in forma accidentali, habet enim hæc talem graduum latitudinem, ut illi gradus paulatim inducantur, vel dimittantur, unde eadem aqua modò est magis calida, modò minus; secus est de forma substantiali, hæc enim post sufficientem dispositionem tota simul inducitur quoad omnes suos gradus, & postquam semel inducta est, non amplius intenditur, & remittitur; itaque argumentum concludit tantùm, sicut & alia quædam ibidem ab Ant. And. adducta, formas substantiales utique suscipere magis, & minus, & in generatione unam formam plures gradus perfectionales recipere, quam aliam, non tamen divisibiliter, & successivè, sed indivisibiliter, ac omnes simul.

132 Sed licet hic modus tuendi substantiam magis, & minus suscipere, sit plausibilis non solum in schola Scotistarum, sed etiam extra sequuntur etiam Albert. Ægid. Capreol. Riccard. Hispal. Cajet. p. 1. q. 85. art. 7. Bannez 1. de Gen. cap. 4. qu. 3. Guevara lib. 1. de interiori sensu tract. 7. cap. 5. Ruvius tract. de pluralitate formarum q. 3. & alii quamplures, imò Doctor ipse probabilem existimet in Met. loc. cit. Nihilominus nec etiam in hoc sensu substantialem formam ma-

magis, & minus suscipere posse est valdè probabilius, & magis rationi consonum, doctrinæ peripateticæ, ac etiam Scoticæ in lib. sent. ac proindè Scotistæ non inferioris notæ negant quoque in hoc sensu substantiam magis, & minus suscipere, Tatar.cap. de substantia qu. 2. dub. 2. Bargius 1. d. 8. qu. 2. §. *ad aliud de attributione*, Mairon. passu 17. Cavell. in anim. disp. 1. sect. 10. & alii; Supponendum autem hic est, quod substantiam suscipere magis, & minus est habere plures, vel pauciores gradus perfectionis individualis invicem compenetratos (dicimus autem *individualis*, & non *specifica*, quia secundum illum gradum esse rerum in indivisibili consistit) unde apud opinantes substantiam magis, & minus suscipere, hæc major, vel minor perfectio quoad gradus individuales in substantia explicari solet, sicut in qualitate præcisa intensione, & remissione, qualitas enim tunc intensior, & perfectior dicitur, quando plures partes qualitatis intensivæ sunt in eadem subjecti parte, qui gradus vocantur ad differentiam partium extensionis ejusdem qualitatis, & dicuntur esse quædam portiones perfectionales formæ specificæ extra ejus conceptum quiditativum ipsam formam specificam includentes, sicut quodlibet individuum speciem includit, sed quia uniuntur inter se in ordine ad eandem subjecti partem, ideò constituunt formam perfectiorem intensivè, sicut partes integrantes extensionis faciunt perfectiorem formam extensivè, ut fusius disp. 3. dictum est, sic ergo in proposito dicunt illam substantiam perfectiorem esse, quæ plures partes ejusdem formæ in eadem materiæ parte unitas habet, quæ partes gradus formæ substantialis dicuntur ad differentiam partium entitativarum extensionis ejusdem formæ, ratione quorum graduum potest una substantia perfectiorem operationem elicere, quam alia, sicut calidum ut quinque perfectiùs calefacit, quam calidum ut duo; hæc præmissa explicatione suscipiendi magis, & minus, quam omnes præfertim Scotistæ recipiunt, probatur substantiam magis, & minus suscipere non posse.

133 Primò auctoritate Arist. non quidem superiùs allata ex cap. de substantia, quia per eam non probatur absolutè substantiam magis, & minus non suscipere, ut putavit Merc. diluc. 1. sed tantùm non suscipere per intensionem, & remissionem ad instar accidentium, ut notavimus in Logica disput. cit. quod manifestè colligitur ex ipso contextu, ait enim quod Sortes non est magis homo nunc, quam prius, quia habet semper idem esse, quod à principio habuit, sed benè est magis modò albus, quam prius, quia accidens motu continuo intenditur, & remittitur; Nec etiam sufficienter proba ur alia auctoritate ab eodem allata ex 1. de Anim. 65. ubi ait Arist. potentiam visivam non minui, nec remitti quoad substantiam, sed si quidpiam patitur, id contingere ratione organi malè dispositi, unde si senex cerneret oculum juvenis, videret ut juvenis. Nam hæc quoque ad summum probat formam substantialem non suscipere magis, & minus motu continuo, velut accidentia, & ideò quod substantiam ita perfecta est potentia visiva in sene, sicut in puero; quod totum benè notavit P. Faber Theor. cit. Nec etiam aptè probatur auctoritate ab eodem allata 8. Met. tex. 10. ubi Arist. comparans formam substantialem numeris inquit, quod sicut numerus non suscipit magis, & minus, ita nec forma substantialis. Nam re vera illa auctoritas, aut est ad oppositum, aut non magis nobis favet, quam aliis, ut mox dicemus. Itaque ad id probandum aptior videtur auctoritas ex 3. Met. 11. deducta, ubi in individuis ejusdem speciei docet Arist. non dari prius, & posterius, hoc est, magis, & minus perfectum, ut colligitur ex verbis, quæ immediatè subdit *ubicunque aliud melius, aliud deterius est, prius est, quod melius est*, ubi non utique sermo est de inæqualitate accidentali individuorum, hanc enim perspicuum est in ea reperiri, unus enim est altero sanior, doctior, robustior, &c. sed de perfectione intrinseca, & entitativa, quæ in singulis individuis variari non potest, & ex differentiis eorum individuantibus originem ducit, & in hac inquit esse prorsus æqualia. Nec satisfit, si dicatur, sensum Arist. esse individua non esse inequalia in participanda natura specifica, & in perfectione essentiali, & in hoc sensu prius, & posterius inter ea non reperiri. Minimè, nam ita negat prius, & posterius in individuis, ut admittit in speciebus, at inter species prius, & posterius admittit ratione differentiarum contrahentium præcisè, non autem ratione generis, in quo penitus æquiparantur, ergo talem ordinem negat in individuis, qui ab inæqualitate differentiarum individualium auspicari potest. Et ob hanc individualium differentiarum æqualitatem in perfectione intrinseca, ac entitativa omnis analogia removetur à specie specialissima, ut diximus disput. 2. Log. q. 4. art. 1.

134 Secundò prob. auctor. Scoti, nam licet in Met. problematicum se ostendat in hac re, tamen in lib. postea sent. non semel favet negativæ parti, nam in 2. d. 16. qu. un. in fine negat potentias animæ in uno esse perfectiores, quam in alio, unde unum esse altero ingeniosiorem, & acutiorem refundit in meliorem organi dispositionem; & d. 20. qu. 2. tenet individua speciei humanæ posse esse indifferenter à quolibet parente, sicut & in aliis speciebus, quod asserunt sustinere non potest, nisi omnia individua in genere substantiæ sint ejusdem perfectionis individualis, ut innuit ibidem Doctor sub C. & nos declaravimus disp. 8. Phys. qu. 3. art. 1. quia perfectius non potest ab imperfectiori produci; & in 4. d. 44. q. 1. supra F. postquam docuit in nutritione semper impuriorem, & imperfectiorem carnem generari, subdit, hæc conclusio non asserit formam carnis recipere magis, & minus, si tamen illud poneretur, ista impuritas esset propter remissionem formæ substantialis; potest tamen poni præcisè propter imperfectionem qualitatum naturalium consequentium formam, quæ sunt principium alterandi nutrimentum, quod quantò imperfectius alteratur, tantò ex eo caro impurior generabitur, ita Doctor, ergo secundum ejus mentem, si aliqua substantia est altera imperfectior, erit propter imperfectionem qualitatum, non propter remissionem, & imperfectionem formæ substantialis.

Tertiò probatur ab Aversa qu. 17 sect. 7. tali ratione, quia si in individuis speciei v. g. humanæ hæc intrinseca, ac entitativa inæqualitas in perfectione individuali reperiretur, jam illa inæqualitas esset vera differentia specifica, probatur conseq. quia non esset impossibile plura quædam individua ejusdem speciei esse æqualia in eodem gradu perfectionis individualis, stante autem hac communitate perfectionis individualis, jam ille gradus esset specificus, & universalis, non individualis, quia esset communicabilis pluribus individuis convenientibus in illo gradu, & prædicabilis intrinsecè de pluribus numero differentibus, unde planè constitueret diversitatem specificam, non numericam. Hæc tamen ratio non probat intentum, alioquin sequeretur, calorem ut quatuor, specie differre à calore, ut sex, hæc enim inæqualitas non est eis extrinseca prorsus, & accidentalis, sed intrinseca, ac entitativa, ut potè ex diversa eorum individuali constitutione, per plures, vel pauciores gradus perfectionales originata. Accedit rationem illam non minus ipsum urgere, quam alios, si enim ex hoc, quod aliqua quædam individua convenire possint in certo gradu perfectionis individualis, statim infertur gradum illum esse specificum, quia est communis pluribus numero differentibus; pariter vel magis ex hoc, quod ipse asserit omnia individua intra eandem speciem convenire in eodem gradu perfectionis individualis, nec unum aliud excedere, idem infertur, quod gradus ille communis specificus erit, non individualis.

135 Quartò, itaque ratio fundamentalis hujus asserti deducenda est ex eo, quod importat suscipere magis, & minus, hoc enim aliud non est, quam plures portiones ejusdem formæ specificæ invicem uniri, & compenetrari ad constituendam unam formam perfectiorem, ut suprà diximus, & fusè declarat Canon. 5. Phys. qu. 3. Sed sic est, quod talis unio gradualis nec substantiæ, nec quantitati competere potest, sed solis qualitatibus, ergo nec quantitas, nec substantia magis, & minus suscipere possunt, major patet ex communi modo explicandi hoc, quod est suscipere magis, & minus; probatur minor, quia ut benè notavit Angelus lib. 2. de formæ propriet. 2. propr. dub. 1. quot formæ substantiales ejusdem speciei simul in eadem materia se se penetrarent nunquam se intenderent, aut unam formam constituerent, unde si duæ animæ equinæ simul in eodem corpore ponerentur, adhuc duæ animæ permanerent, non autem una ex illis perfectior integraretur, sicut fit ex duobus caloribus in eodem subjecto penetratis; sic etiam si essent duæ quantitates penetratæ, non facerent unam quantitatem perfectiorem, sed adhuc duæ quantitates permanerent, nec aliam unitatem haberent, quam localem, unio igitur gradualis, quę est ratio suscipiendi magis, & minus, quantum ex rerum naturis colligere licet, solis convenit qualitatibus, non autem substantię, vel quantitati; hujus autem inquit Angelus, non est alia quęrenda ratio prętер ipsas rerum naturas, quarum quędam est intensa tantum, ut accidens animę rationalis, quędam extensa tantum, ut materia, & forma corporea, quędam intensa, & extensa, ut qualitas corporea, quędam nec extensa, nec intensa, ut anima, vel Angelus. Cont. quia si ex conjunctione duarum formarum substantialium posset fieri una perfectior, ut in qualitatibus contingit, & non adhuc duę permanerent, idem quoque de materia dici posset, ac deberet, quod nempe una portio materię cum alia unita, & compenetrata faceret materiam perfectiorem. Nec sufficit, si dicas quod suscipere magis, & minus respicit subjectum, materia autem nullum respicit subjectum. Minimè quia si per impossibilem albedo nullum ordinem ad subjectum diceret, adhuc esset intensior, si plures gradus in se haberet, sufficit enim ut sint plures portiones ejusdem formę in unum conjunctę, & compenetratę ad faciendam intensionem, si forma est intensibilis, & sic daretur una materia perfectior alia. Rursus si substantia potest in hoc sensu magis, & minus suscipere, si duo equi in eodem loco se compenetrarent, tunc ex ipsis unus integraretur equus perfectior ambobus; Dices, hoc repugnare propter quantitatem. Contrà, quia distinctio per quantitatem est extrinseca, ergo non posset facere distinctionem illam substantialem individuorum, tum quia cum quantitas ex principiis substantialibus oriatur, si hęc uniuntur, potius quantitas deberet illis substantiis parere, itaut una quantitas deperdatur, vel ex ambabus una fiat perfectior, quam è contrà.

136 Quintò, si ponitur forma substantialis magis, & minus suscipere ob plures, vel pauciores gradus perfectionales quos contineat, nulla potest afferri ratio, cur postea ipsi denegetur intensio, & remissio, & qualitati concedatur; nam illi gradus in forma substantiali ita sunt realiter distincti, sicut in qualitate, quia sunt plures partes intensive ejusdem formę, sicut partes intensivę qualitatis; ergo sicut ob hanc distinctionem contingit in qualitate intensio, & remissio, quatenus unus deperditur aliis remanentibus, idem contingere poterit in substantia, non enim apparet ratio indivisibilitatis, curque in substantia debeant omnes, & singuli simul acquiri, vel deperdi, non autem in qualitate, aut è contrà, semper enim quęretur ratio connexionis graduum in substantia, & dissolutionis in qualitate. Accedit, quod sicut ex perfectiori, & imperfectiori operatione inter individua ejusdem speciei reperta arguunt Adversarii latitudinem gradualem inter formas substantiales ejusdem speciei, sic etiam quia ab eodem individuo videmus modò perfectiorem operationem prodire, modò imperfectiorem, nobis quoque licebit intensionem, & remissionem substantialis formæ inde argumentari.

Sextò tandem hæc inæqualitas in perfectione individuali præsertim adinventa est ob animas rationales, ex quarum effectibus ajuntur non esse perfectione pares, cum unus sit ingeniosior, alter hebetior, & tamen omnes sunt ejusdem speciei: sed juxta hunc modum explicandi, quid sit suscipere magis, & minus, nequit inter animas rationales præfata inæqualitas salvari, ergo vel neganda est, vel alio modo explicandum est, quid sit suscipere magis, & minus, prob. min. quia suscipere magis, & minus est habere plures gradus, seu portiones formæ in eadem parte, at anima rationalis est omninò indivisibilis. Dices posse hanc graduum pluralitatem reperiri etiam in re indivisibili, & spirituali, ut in accidentibus animæ. Contra quia nec rationabiliter tales gradus in anima rationali ponuntur, sive divisibiliter, sive indivisibiliter, cum ipsa de se sit substantia, nec extensa, nec intensa, sicut Angelus.

137 Hac de causa Ruvius cit. & alii alio modo explicant, quid sit suscipere magis, & minus, unde dicunt individualem perfectionem importare, non quidem illam graduum pluralitatem, sed modum quendam substantialem, per quem natura determinatur ad hoc, & illud individuum, atque ita unum individuum esse altero perfectius, est habere unum modum substantialem perfectiorem, quo constituitur in esse talis individui sic perfecti, qui substantialis modus re ipsa à differentia individuali non differt. At in primis hi Auctores non sibi constant, alibi enim in qualitate explicant suscipere magis, & minus, non per modum aliquem perfectioris existentiæ, aut majoris radicationis in subjecto, sed per latitudinem gradualem, & additionem gradus ad gradum, aut detractionem, ergo pari modo debent hoc explicare in substantia, vel si in substantia hoc salvari potest per solum modum substantialem, poterit etiam salvari in qualitate per aliquem modum accidentalem ejusdem qualitatis. Deinde hic modus substantialis, vel à natura dimanat, vel à differentia individuali; si à natura, cum hæc sit ejusdem omninò rationis in omnibus, & singulis individuis, non erit hic modus substantialis perfectior in uno individuo, quam in alio, idem ergo sequitur si pullulare dicatur à differentiis individualibus, istæ namque antecedenter ad talem modum ponuntur imperfectione individuali omninò æquales. Tandem unam substantiam esse altera perfectiorem arguimus ex perfectiori operatione, ergo major perfectio debet in natura poni, quæ est ratio agendi, non in differentia individuali, quæ est tantum conditio, ita ut ipsamet natura latitudinem graduum individualium contineat, qua ratione negamus intensionem in qualitate provenire ex perfectiori existentia, vel radicatione qualitatis in subjecto, vel ex aliquo alio, sed ex ipsamet qualitate dicimus oriri sic, vel sic adunata.

138 In oppos. arguit. Primò, auctoritatibus, nam D. Aug. 15. de Trin. cap. 13. videtur ponere unum intellectum alio perfectiorem. Item extat articulus quidam Parisiensis damnans dicentes animam Christi non esse perfectiorem anima Judæ, quod nequit intelligi quoad accidentalia, hoc enim clarum est, sed quoad substantialia. Aristot. quoque in prædic. cap. de subst. ait, primam substantiam esse magis substantiam, quam secundam, & 1. de Gen. 18. ait, cujus magis differentiæ hoc aliquid significant, magis substantia est, & 7. Phys. c. 34. ait, in generatione substantiali posse esse velocitatem, & tarditatem, in accidentibus, quamvis hæc velocitas, & tarditas sint innominatæ in substantiis, & 2. de Anim. 94. notavit quosdam esse ingeniosos, quosdam non, quod alibi repetit, & 2. de Gen. animal. cap. 3. ait, sicut anima est perfecta magis, vel minus, ita corpus præparatur, & tandem 8. Met. 10. habet, quod substantia secundum speciem non suscipit magis, & minus, sed si quidem in materia idest quatenus est à differentia individuali contracta. Scotus verò 8. Met. qu. 3. in hanc sent. inclinat, & 3. d. 15. H. ait, corpus Christi fuisse optimè complexionatum, sicut anima illius corporis erat perfectissima.

Resp. ad Aug. ex Scoto cit. 2. d. 16. loqui non de intellectu, & potentiis animæ formaliter, sed de potentiis, quæ sunt in secunda specie qualitatis nempè de habilitatibus ad utendum illis potentiis, quatenus unus facilius utitur intellectu, & facilius apprehendit, quam alter propter perfectionem organorum, & ideo magis ingeniosus dicitur; hæc autem major organorum perfectio non arguit magis & minus in substantia animæ, quia potest & in qualitate consistere, si scilicet carnes sint molliores, ac etiam in substantiis, quatenus aliquis perfectiori abundat humore, vel spiritus vegetiores habet, tamen cum istæ partes organorum sint alterius speciei, nil contra nos inde sequitur loquentes de substantiis ejusdem speciei. Articulus Parisiensis communiter negatur, cum non sit à Pontifice determinatio illa confirmata. Tataret. tamen ait intelligi debere de accidentibus spiritualibus animæ connaturalibus, ut sunt ingeniositas, & perspicuitas intelligendi. Aris. in prædicam. loquitur de substantia non quidem in essendo, & in substando, ut ibi explicatum est 1. de Gen loquitur de substantiis diversæ speciei; 7. Physic. loquitur de successione generationis quoad extensionem, non quoad intensionem, ut dictum est art. princ. in 2. de Anim. loquitur in sensu à D. Aug. allegato in 2. de Gen. animal. intelligitur de animabus diversæ speciei, & sic perfectius est corpus humanum, quam equinum propter perfectiorem animam; in Metaph. loquitur conditionatè, non absolutè, ait enim, *& quemadmodum nec numerus habet magis, & minus, ita neque substantia, quæ secundum formam est, sed si est quidem, ea est; quæ secundum materiam est*, idest si debemus admittere substantiam magis, & minus suscipere, hoc erit verum de substantia individuali, non specifica, unde Faber thor. cit. dimidiatè textum adducit, ut faciat Arist. absolutè loqui; Doctor in Metaph. ait problematicus, ait enim non adesse rationem convincentem, pro, nec contra; in 3. sent. explicatur, ut D. August.

139 Secundò, ex Ruvio agens per se modò inducit perfectiorem, modò imperfectiorem dispositionem in materia, ergo melior dispositio meliorem formam inducit, probatur conseq. tum quia alioqui per accidens se haberet illa major dispositionis perfectio, si forma æquè informaret materiam dispositam perfectè, & minus dispositam; tum quia dispositio ordinatur ad informationem formæ, ergo melior dispositio ad meliorem informationem, ad quam requiritur melior forma, quia effectus formalis mensuratur ab entitate formæ intrinsecè. Conf. anima dicit ordinem determinatum ad constituendum hoc individuum, ergo determinatè quoque respicit tale corpus, sine quo non esset tale individuum, ergo non potest respicere corpus magis, & minus perfectum, sed ad perfectius corpus erit perfectior anima. Accedit etiam, quod tanta interdum est differentia inter operationem unius intellectus, & alterius, ut nequeat in solas dispositiones referri.

Resp. neg. assumptum, agens enim semper per se inducere intendit perfectiores dispositiones, si non adsit impedimentum, & si imperfectiores producit, est per accidens, hinc neg. quoque conseq. cum prima prob. forma enim per se respicit materiam perfectè dispositam, quod si interdum est imperfectè disposita, hoc est omninò per accidens, ut patet experientia, nam eadem anima, quæ prius corpus perfectum informabat, idem postea informare redditum imperfectum ex aliquo accidenti, ex quo patet non esse ex propria natura ad perfectum omninò determinatam; Ad alteram prob. concesso anteced. neg. conseq. si loquitur de informatione simpliciter, & absolutè, hæc enim semper est eadem in omnibus, vel loquitur de informatione in ordine ad faciliorem, vel difficiliorem separationem, & sic conceditur conseq nam cum majori difficultate abjungitur forma à materia perfectè disposita, quam imperfectè, neque ad hoc requiritur melior forma quia tota hæc perfectio spectat ad unionem formæ cum materia, non ad ipsam formam, neque informatio hoc modo sumpta est purus effectus formalis formæ, ita quod ejus perfectio, vel imperfectio juxta entitatem formæ metiri debeat, quia formæ inferiores majori nexu uniuntur cum sua materia multoties, quam forma superior, sed est effectus pendens præsertim à dispositionibus; imò quia ista differentia dispositionum successivè potest in eadem materia reperiri ex aliquo accidenti, argumentum retorqueri potest, quia cum eadem forma modò meliùs, modò imperfectiùs informet, consequenter intenderetur, & remitteretur in sua entitate, velut accidens.

Ad Conf. neg. animam dicere ordinem determinatum potius ad hoc, quam illud corpus, quia anima non individuatur per talem ordinem, ut volunt Thomistæ, imò diximus disp. 8. Phys. qu. 3. art. 1. asserere, quod hæc anima petat informare tale corpus scilicet gibbum, vel rectum, aliud non est, quam constituere animas alias quidem gibbas, alias timas, alias choclites, sed quicquid sit de antecedente, adhuc negatur conseq. quia ut sæpius diximus, experimento constat, quod anima informat idem corpus sive perfectè, sive imperfectè dispositum. Dices, pigmæos, & Monaculos à similibus tantum generari, & homines nigros à nigris. Resp. id non esse ex determinatione animæ ad tale corpus, quia de facto, & Pigmæi à non Pigmæis generantur interdum, & utique primus Pigmæus ab homine perfecto fuit genitus, unde potiùs est propter aliquem defectum accidentalem corporis, & propter materiæ parvitatem, qui defectus processu temporis potuit verti in dispositionem naturalem corporis, juxta dicta disp. 3. qu. ult. virtus tamen animæ in se semper est eadem; idem de nigris dicendum. Ad ultim. Conf. negatur assumptum, imò experientia notum est eundem hominem rudis ingenii acutissimum evasisse, & è contra ob organorum mutationem, sic refert Plinius lib. 35. cap. 5. Carneadem indolis acerrimæ evasisse, ut se helleboro albo purgavit, quod etiam quidam de Cajetano affirmant, idem ergo dici poterit de diversis hominibus si talia organa diversa ab initio accipiant.

140 Tertiò, in nutritione, quia propter reactionem alimenti debilitatur virtus nutritiva, semper impurior generatur caro, ut arguit Doctor 2. d. 15. & d. 29. q. un. & 4. d. 44. q. 1. ita ut caro propter impuritatem fiat tandem improportionata informationi animæ, Item unus ignis est altero calidior, unum vinum vehementius agit, estque altero generosius, & dulcius, ergo quia ex operatione arguimus formam, dabitur una forma perfectior alia intra eandem speciem. Nec sufficit recursus ad dispositiones accidentales, quia cum ista accidentia sint formæ connaturalia, & agens non impeditum, debebit forma, si est ejusdem virtutis cum alia, reducere se ad statum perfectum, & consequenter omnes ignes, omnes carnes, omnia vina essent ejusdem perfectionis, quo argumento Doctor 8. Met. q. 3. hanc tandem sent. probabiliorem judicat.

Resp. argumentum ex nutritione deductum probare plusquam velint, probat enim intensionem, & remissionem successivam substantialis formæ, dicimus ergo, quod in nutritione cum caro agit in alimentum, repatitur ab illo, & consequenter debilitatur, non quidem quoad formam substantialem, sed quoad instrumenta, quæ sunt accidentia, quibus alterat alimentum, ex quo sequitur non posse ob vires refractas perfectè alimentum alterare, & in seipsam con-

convertere, quin aliquid ex ipso alimento remaneat, & quia contrarias habet qualitates, ideò semper agit in carnem, ita ut vel destruit totaliter ipsam, vel saltem ipsam impedit, ne ad pristinam redeat perfectionem; exemplum est de vino, in quo si aqua admisceatur proportionaliter ipsam in se convertit; & post conversionem redit ad pristinum, tamen si aqua est in magna quantitate, valdè vinum debilitat, quia non totaliter convertitur, sed remanent in ipso partes aquæ tenuiores, & subtiliores, undè si continuatur aquæ infusio, vinum tandem corrumpitur, de quo iterum agemus disp. 7. q. 5. sic igitur in proposito in nutritione generatur caro impurior non ob remissionem substantialis formæ, sed qualitatum, ut inquit Doctor in 4. cit & ob admixtionem partium alimenti, à quibus impeditur actio formæ substantialis; nec valet replica ibi facta, quia forma carnis est impedita, unde videmus, quod si illud impedimentum pharmaco auferatur caro proprias vires resumit. Dices Scot. in 2. d. 19. ait nunquam carnem ad priorem statum post nutritionem pervenire, imò ab ipso ligno vitæ in Paradiso posito negat potuisse reduci carnem in pristinam perfectionem; tum quia conversum nequit esse nobilius convertente, tum quia ab ipso ligno in agendo repassa fuisset, ac debilitata, ergo hæc impuritas est in substantiali forma. Resp. Doctorem ibi arguere contra ponentes lignum vitæ habuisse virtutem conservandi hominem immortalem, etenim si conversum nequit esse nobilius convertente, & caro convertens est corruptibilis, & mortalis, utique nequit caro conversa, seu generata ex ligno vitæ, ut alimento, esse immortalis, hancque virtutem priori carni communicare, imò, inquit ipse, caro convertens debuisset à ligno debilitari, & ideò non potuit vim habere conservari in perpetuum; non tamen se declarat, an ista debilitatio fuisset quoad formam substantialem, an quoad accidentia tantum, ita ut post conversionem ligni in carnem potuisset in pristinum statum se reducere; sed quicquid sit de mente Doctoris ibi, certum est debilitationem virium, ita ut nunquam recuperari possint, aliundè provenire posse, quam ex remissione substantialis formæ, provenire enim potest ex continua præsentia contrarii impedientis, ut est de vino multa aqua diluto, & etiam ex diminutione ipsius substantię, ut est de vino evaporato, à quo dilabuntur partes subtiliores, ac magis spiritosæ, quæ sunt partes extensivæ, non intensivæ; & in hoc sensu poterat Doctor asserere nunquam carnem post nutritionem ad priorem statum pervenire posse.

141 Ad illud de igne negatur esse calidiorem alio ratione formæ, sed id interdum apparet ob densitatem materiæ, & majorem quantitatem, hæc enim valdè conferunt ad fortius, & eminus agendum, ut disput. 2. dictum est. Quod etiam unum vinum sit alio vehementius, & dulcius, non provenit ex majori perfectione substantialis formæ, aliter omne vinum haberet in se aliquid dulcedinis, vel acritatis, si hæc essent accidentia naturaliter consequentia substantialem formam, quod constat esse falsum, quare hæc diversitas ex alio capite sumenda est, quod scilicet illæ qualitates ab extrinseco illi proveniant scilicet à terra, aere, stellis, &c. ad quæ accidentia forma substantialis est indifferens, ex dictis disp. 3. q. ult. Notari etiam debet in proposito, quod in vino sunt partes subtiliores, & crassiores, illæ facilè evanescunt, istæ facilè in acetum convertuntur, hoc autem evenit, quia partes illæ sunt magis depuratæ, ac defæcatæ à qualitatibus, & etiam à quibusdam terreis substantiis, quæ in crassioribus reperiuntur admixtæ, unde patet non esse corpus perfectè homogeneum, sed aliquid habere ætherogeneitatis, cum sit quoddam mixtum diversas etiam specie substantias in se continens, quas à lambico separari videmus, unde se habet veluti sanguis, in quo etiam partes crassiores, & subtiliores inveniuntur & hæ dicuntur spiritus vitales, ratione ergo istius compositionis possumus etiam concedere unum vinum esse perfectius alio, etiam quoad substantiam, neque id est contra nos de substantiis ejusdem speciei loquentes, quia dicimus vinum partes quasdam in se continere etiam specie diversas. Doctor autem loc. cit. in Met. problematicus fuit, ut diximus, neque ob hoc argumentum aliam sententiam judicavit probabiliorem, imò illud solvit in fine quæstionis dicens, argumentum non concludere, nisi probetur hanc diversitatem agendi convenire formæ derelictæ, at in lib. sent. favet apertè negativæ parti.

QUÆSTIO VI.

De Causis Generationis, & Corruptionis.

142 IN hac quæstione causa præsertim efficiens nobis vestiganda est, materialis enim, formalis, & finalis satis ex hactenus dictis innotescunt; causa formalis siquidem, quæ non est, nisi earum essentia, satis per earum definitiones explicata manet: causa materialis est commune subjectum utriusque jam assignatum: finalis tandem est conservatio specierum cum varietate individuorum ad majorem mundi ornatum; de causa itaque efficiente instituemus sermonem, & primo causam efficientem generationis inquiremus, quia indè facile erit corruptionis quoque causam deprehendere.

Supponit autem quæsitum formas substantiales verè produci, verèque corrumpi (anima rationali excepta, quæ licèt producatur, non corrumpitur) non verò apparenter tantum, ut tuentur quamplures ex Fautoribus inchoationum, & seminarii formarum dicentes, formam ante ejus generationem præexistere actu, sed veluti latentem, & actione posteà agentis naturalis in lucem extrahi, & quasi à materia depromi, quæ fertur fuisse opinio Anaxagoræ, & denuò suscitatur à Contaren. tom. 1. quæst. de formarum origine cap. 9. & seq. ubi argumento Avicennæ conjunctus, quod debeat dari forma quædam corporeitatis perpetuo materiæ coæva, quæ se habeat veluti commune formarum seminarium, unde successivè educantur, ne fieri dicantur ex nihilo, ponit & ipse seminarium formarum, sed differenter ab Avicen. ubi enim ille pro seminario statuebat formam illam corporeitatis penitus materialem perpetuo materiæ coævam, ille ponit substantiam quandam spiritualem à Deo materiæ insitam, ac concreatam, & ubi Avicen. asserebat alias particulares formas deinceps de novo fieri ope illius corporeitatis, ut seminarii communis, Contaren. inquit formas particulares latere in illa spirituali essentia, tanquam in seminario, & dum materia extrinseci agentis auxilio afficitur dispositione præparante ad aliquam naturam, tunc forma talis naturæ exurgit, & in lucem prodit, ubi ante delitescebat, & pariformiter cum materia ad aliam naturam transmutatur, tunc illa prior forma non quidem interit, sed in eodem seminario reconditur, in quo tandiu latet, quousque ex consimili dispositione denuò excitetur; Fundamentum ejus unicum est, quia nil fieri potest ab agente naturali, quin subjectum aliquod constitutivum illius rei concurrat, velut pars intrinseca ejus, in hoc enim sensu semper docuit Arist. quicquid fit ex aliquo fieri, & non ex nihilo, ut patet 1. de Gen. 17. & 7. Met. 22. 1. Phys. 33. 34. & 35. cum ergo formæ non habeant, ex quo possint subjectivè constitui, concludendum est esse ingenerabiles, & incorruptibiles, alioquin ex nihilo fieri dicerentur. Neque hoc evitatur, si dicas sufficere, ut subjectum procedat, in quo forma producenda recipiatur. Minimè, nam Arist. 1. Phys. 82. probans materiæ necessitatem in quacunque rerum productione, ne ex nihilo fieri dicantur, ait, *si enim fit, subjici aliquid oportet, ex quo fiat*, quibus verbis significari videtur necessitas alicujus subjecti, ex quo res fiat constitutivè, nam si determinare voluisset Arist. quod illud subjectum concurrere debeat, ut receptivum tantum, non utique dixisset requiri subjectum, *ex quo fiat*, sed dixisset, *in quo fiat*.

143 Opinionem de inchoationibus formarum satis refellimus disp. 2. Phys. q. 7. & eam funditus jamdudum diruerunt nostri Scot. 2. d. 18. Bassol. ibid. Canon. 2. Phys. q. 1. Ant. And. lib. de tribus princip. q. 7. & 7. Met. q. 11. Zerb ibid. q. 9. Faber theor. 26. Angest. lib. 2. de form. propr. Pag. nobis 17. Rubion 2. d 12. q. 3. Fundamentum etiam allatum, quod est commune omnibus assertoribus inchoationum, esto coegerit Ferchium nostrum vestig. 1. admittere factionem ex nihilo naturaliter, & Contar. cit. negare novam formarum productionem, esse imbecille prorsus, ac nullius roboris, imò etiam contra eosmet militare loc. cit. ostendimus, & qu. 1. artic. 1. hujus disput. falsum enim est, & nunquam ab eis sufficienter probatum opus esse, ne res creari dicatur, vel ex nihilo fieri, debere ex aliquo, velut ex parte, & hoc negant universaliter Theologi omnes in materia de creatione, & miramur sanè, quare adeò pervicaces sint isti Seminaristæ, & inchoatores formarum in hac propositione, quod potius admittere velint factionem ex nihilo naturaliter, aut æternitatem formarum, ac alia absurda in Philosophia, quam eam negare cum communi Theologorum, & aliorum Philosophorum; præsertim cum Arist. nihil eis omninò faveat, quamvis enim semper dicat, omne, quod fit, ex aliquo fieri, ac etiam frequenter insinuet fieri ex alio tanquam ex parte, hoc non dixit, quia voluerit, aut formam nullatenus fieri, sed esse ingenerabilem, ut deducit Contar. aut omnino fieri ex nihilo, ut deducebat Ferchius, sed ideò ita dicebat, quia cùm fieri propriè sit compositi, ut ostendit 1. Phys. 64. & 7. Met. 26. & 27. & 8. Met. 8. compositum verò fiat ex alio, ut ex parte, consequenter quicquid propriè fit, ex alio fit, ut ex parte, forma autem propriè non fit, sed potius insit, ut ibidem ostendit Arist. non ergo inde deducere debemus formam non fieri, aut ex nihilo fieri, sed fieri in alio, & fieri cum alio, idest fieri in materia, & dependenter ab ea, adeò quod nequeat naturaliter fieri extra eam, quæ dependentia à subjecto in suo fieri impedit, ne creari dicatur, & ex nihilo fieri. Et hanc dependentiam à materia ad differentiam animæ rationalis expressè insinuavit Arist. 2. de Gener. animal. cap. 3. cùm dixit solam mentem ab extinseco, & de foris venire, cæteras formas ex intrinseco deduci, quia licet anima quoque rationalis fiat in subjecto, non tamen dici idcircò potest ex eo deduci, quia non fit in ea dependenter ab eo, cum suapte natura possit extra illud fieri, & conservari. Quare tota Seminaristarum deceptio inde ortum duxit, quod non capiunt, quid sit formam educi de potentia materiæ, nec eductionem distinguere sciunt ab inductione, & simplici receptione, cum tamen passim dicatur anima rationalis recipi in corpore, & in corpus induci, non tamen à corpore educi. Ferchius lib. 1. defens. per totum inchoationes formarum tueri nititur nostris occurrens fundamentis, variaque aggerans argumenta pro formarum inchoatione, & Contareni tutela, contra quem latè disputatur disp. 12. Met. q. 4. art. 3. & lib. expurg. querel. 19. & 35.

144 Generationem quoque substantialem dari, & formas substantiales de novo produci probavimus qu. 1. hujus disput. artic. 1. & Rubion. cit. ait hoc esse adeò per se notum, ut nulla egeat probatione, unde contra Contar. id amplius prosequi non est opus; silendum tamen non est ejus positionem inter quotquot Seminarium formarum constituerunt esse aliis omnibus irrationabilem. Primò, quia alii Seminaristæ non negarunt formas substantiales de novo produci, imò hoc libentissimè admittebant, sed ne creari dicerentur, constituebant Seminarium, & inchoationes formarum, ut nimirum aliquid semper formæ præcederet, ut ex ea fieri dice-
re-

retur, at Contar. negat formas de novo produci, ad quid ergo deservit Seminarium illud formarum ab ipso statutum, si non ponitur, ut eo velut ex semine traducantur, deservire licet ad hoc, ut in ejus gremio omnes formæ foveantur, ac dormiant, donec per prævias dispositiones ab agente naturali evocentur, & excitentur, sed sanè hac ratione potius cubile formarum, quam Seminarium debebat appellari. Deinde etiam ex alio capite irrationabilior cæteris est ejus positio de Seminario formarum, quia cæteri omnes formarum Inchoatores hoc Seminarium posuerunt esse quid corporeum, & materiale, ut Avicen. qui ponebat formam corporeitatis, ait Contar. ponit hoc Seminarium esset essentiam spiritualem materiæ concreatam, ac ei perpetuo hærentem, quod à seculo non est auditum, & explicare tenetur, quare hoc Seminarium formarum debeat esse potius spirituale quidpiam, quam corporale, sive enim inserviat, ut formæ ex eo traducantur, sive ut in ejus gremio foveantur, planè ad hoc munus obeundum majorem proportionem videbatur habere essentia corporalis, quam spiritualis, cum & ipsæ formæ materiales sint, & corporeæ, tenetur etiam explicare, quomodo hæc essentia spiritualis materiæ illabatur, ac inexistat, num scilicet ut forma informans, sicut anima rationalis dicitur esse in corpore, an potius ut forma assistens, & quicquid dicatur, est purum, ac merum figmentum. Denique hæc ejus positio est adeò difficultatibus obvia, ut hic Auctor plures præviderit non exigui momenti, & solvere conatus sit, sed tam ægrè, & imbecilliter, ut vel ejus responsiones manifestè suadeant, ejus opinionem Anaxagoristis esse relinquendam,* & à Peripato pęnitus eliminandam. Defensionem verò Contarenæ opinionis de formarum Seminario à Ferchio assumptam lib. 1. defensionis per totum, latè impugnavimus loc. cit. disp. 12. Met. q. 4. a. 3. per totum, sicut etiam in lib. Expurg. quæ loca sunt omninò videnda pro hujus difficultatis intelligentia.

145 Hac itaque veritate supposita contra Anaxagoristas, quod detur vera generatio substantialis, & productio de novo non solum compositorum, sed etiam formarum substantialium, gemina occurrit difficultas. Prima est, an causa effectiva generationis, & productiva substantialis formæ sit ipsum agens immediatum, quod prævia alteratione materiam disposuit, ut v. g. an ignis introducto priùs calore, & siccitate in ligno sufficiens sit ad educendam quoque formam ignis ex ligni materia, an potiùs recurrendum sit ad aliud agens separatum, quod in materia ab agente immediato disposita formas producat, ut ad Cœlum sicut putarunt Fernelius lib. de abditis rerum causis cap. 5. & Ragulejus disput. 16. Peripat. capit. 17. vel ad Intelligentiam quandam separatam, ut opinatus est Avicenn. lib. 1. suffic. cap. 5. & 4. Met. cap. 4. vel etiam ad ipsum Deum, & totius naturæ Auctorem, ut probabiliter proponit Aresius 1. de Generat. q. 20. sect. 4. conclus. 5.

Hæc opinio de productione omnium formarum ab agente aliquo separato refutata est disp. 2. Phys. q. 7. art. 1. & disp. 7. q. 6. art. 2. & sanè hic recursus in omnium formarum productione ad agens separatum minimè necessarius est, quamvis enim à corporibus cęlestibus in his inferioribus effectus quamplures producantur, ut dictum est disput. 2. de Cœlo q. 7. artic. 2. & multi etiam à Deo, ut Auctore naturæ, sicut infrà dicemus de productione animæ vegetativæ, & sensitivæ præsertim in oviparis, non idcircò fieri debet inductio universalis, nam ad eductionem quamplurium formarum sufficientissimum est agens ipsum immediatum, ut v. gr. ignis ad producendam formam ignis, nam virtus hujus agentis est univoca, & æquè perfecta, ac forma introducenda, & sic de aliis multis, de quo videri potest P. Faber 7. Met. disp. 15.

146 At obiiciunt Fernel. & Raguf. omnes formas à Cœlis produci, quia Sol, & homo generant hominem 2. Phys. 26. & oportet hunc mundum inferiorem cœlestibus lationibus esse continuum, ut omnis ejus vis inde gubernetur 1. Metheor. cap. 2. tum etiam quia constat animalia, quæ fiunt ex putri, à Cœlis progigni, ergo multo magis, quæ fiunt per propagationem, ut nobiliora poterunt ei adscribi, ut genitori, & consequenter alia omnia corpora.

Resp. cum inquit Arist. hominem à Sole, & homine generari, sanè significare noluit Cœlum animam, & hominem corpus producere, ut arguentes prætendunt, sed ultrà agens immediatum, & causam univocam in generatione hominis concurrentem, qualis est homo, voluit quoque insinuare agentia universalia, & remota, quæ & ipsa suo modo ad disponendum, & præparandum corpus pro animæ receptione concurrunt, & tale est Sol, in quo etiam sensu locutus est in alio loco, non enim innuere voluit hunc mundum à superiori gubernari quoad productionem omnium formarum, alioquin etiam accidentalium formarum productio ei assignari deberet, sed solum quoad continuum influxum in corpora per alterationem disponenda regi, ac proinde non dixit hæc inferiora à superioribus produci, sed gubernari; Ad aliud neganda est conseq. quamvis enim quædam corpora producantur à Cœlis, ut diximus, non subinde trahi debet consequentia universalis in omnibus.

147 Deinde instat Aresius, quod solus Deus fons, & origo formarum constitui possit. Tum quia Scotistæ etiam interdum ad causam primam recurrere coguntur, ergo satius videtur, id semper efficere. Tum 2. quia neque substantiæ spirituales, quæ sunt nobilissimæ, possunt alias similes producere, ergo; non est adeò inconveniens id de substantiis quoque corporeis affirmare. Tum 3. quia neque ob id omnis actio substantialis illis subtrahitur, quamvis enim homo animam non producat, adhuc tamen dicitur hominem producere ex eo solum, quod animam à Deo productam materiæ unit, ergo idem sufficit affirmare de aliis agentibus. Tum 4. quia non multum interest inter creationem formæ, & ejus productionem ex materia, quia materia minimum subsidium præstat agenti non enim eam suppeditat agenti, quasi priùs in ipsa lateret, sed verè ab agente totaliter forma producitur, nec materia concurrit, nisi recipiendo, qui est minimus concursus, ergo si agens naturale nequit creare, videtur etiam nec posse formas ex materia producere. Tum tandem hoc totum confirmatur ex Arist. 2. de Cœlo 100. ubi rerum omnium productionem, & causalitatem Deo attribuit, cum dicit, quod vivere, ac esse cujuslibet rei à prima causa clarius, obscuriusve dependet.

Resp. neg. conseq. quia ut monet Doctor 4. d. 12. q. 3. recursus ille fieri non debet, nisi in casu magnæ necessitatis, & natura dignificanda est, quantum fieri potest, ut notat in 2. d. 2. q. 10. Ad 2. neg. etiam conseq. quia, ut monet 1. d 7. q un. V. non potest assignari certa ratio, qua demonstretur à priori formam aliquam esse, vel non esse activam, si enim hæc daretur, maximè esset perfectio ipsius formæ, & tamen videmus formas imperfectiores, ut elementorum, esse similium productivas, & quasdam mixtorum valdè perfectiores minimè, ut constat de forma lapidis, ferri, auri, & aliorum metallorum. Ad 3. quicquid sit de assumpto neg. conseq. quia non est paritas de anima, & cæteris formis, illa enim cum sit per se subsistere nata, non nisi creatione produci potest, quæ solius Dei est, aliarum verò productio connaturalis est eductio, quæ agentibus naturalibus competere potest. Ad 4. neg. assumptum, tantùm enim interest, ut secundum communem ad productionem formæ ex materia virtus finita sufficiat, non ad creationem. Ad probationem etiam negatur, materiam minimum subsidium præstare agenti naturali, quia non concurrit simpliciter recipiendo, & patiendo, nam hunc concursum exercet etiam erga animam rationalem, sed etiam sustentando, quod est exercere veram causalitatem materialem. Ad 5. agnoscit ibi Arist. Deum pro prima omnium causa, à qua cuncta creata dependent esse, & operari immediatè, vel saltem mediatè, sed non idcircò auferre intendit causis secundis propriam activitatem.

148 Altera difficultas est de efficiente, ut *quo*, an scilicet sit forma substantialis, vel accidens. Negantes substantiam esse immediatè activam, asserunt consequenter solum accidens esse principium *quo* generationis, discrepant verò, nam aliqui volunt esse efficiens principale, & virtute propria attingere generationem substantiæ; alii verò inquiunt esse tantùm instrumentale, & non nisi in virtute substantiæ substantiam producere, ita Thomistæ passim, quod quidem non in eo sensu asserunt, quia velint præter influxum accidentis dari quoque influxum substantialis formæ illud coadiuvantem, quia constanter tenent solum accidens operari in productione substantiæ, sed in tantum dicunt operari in virtute substantiæ, atque ut instrumentum ejus, quia ipsa est principium primum, & radicale, à qua accidentia ipsa virtutem mutuarunt producendi substantiam; unde Thomistæ volunt substantiam semper otio torpere, nec aliquid prorsus agere, nisi famulorum suorum ministerio, quæ sunt accidentia. Qui verò ponunt substantiam immediatè activam, asserunt consequenter substantialem formam esse principium *quo* generationis proximum, & immediatum, imò accidens non concurrere ad talem productionem substantiæ, nisi dispositivè, ita Scotistæ passim ex Scot. 4. d. 12. qu. 3. & sequitur Arriaga disp. 11. Physic. sect. 2. ubi testatur hanc modò esse communem apud Patres societatis, postquam in eam inclinavit Suarez disp. 18. Met. sect. 2. qui tamen concedit accidens etiam attingere substantiam.

149 De hac re egimus ex professo disput. 7. Phys. quæst. 6. art. ubi fusè negantes substantiam esse immediate activam profligavimus, unde consequenter ad ibi dicta nunc asserimus, accidens nec propria virtute, nec virtute substantiæ attingere generationem ejus, sed id esse munus solius formæ substantialis. Conclusio constat ex ibi dictis, ex quibus probatur breviter quoad singulas partes, nec enim incongruum erit aliqua repetere in gratiam Recentiorum Thomistarum, quos non nisi post Physicæ editionem vidimus. Primò quod accidens, ut agens principale, & propria virtute nequeat substantiæ generationem attingere, concedunt ipsi Thomistæ Recentiores præsertim Joan de S. Thom. in lib. de Gen. q. 12. art. 2. Manca 2. Phys. q. 5. dub. 3. & probatur etiam ab eis ratione Scoti loc. cit. causa enim totalis alicujus effectus debet illum continere formaliter, si est univoca, vel eminenter, si est æquivoca, quia nemo dat, quod non habet, sed accidens neutro modo continet substantiam, non formaliter, quia non est substantia, nec eminenter, quia non est perfectius, sed valde imperfectius illa, ergo &c. Nec valet dicere, quod licet accidens sit imperfectius substantia in ratione ejus, non tamen in ratione producentis. Quia ut ibi diximus contra Pererium, cujus est hæc solutio, vis productiva in entitate rei fundatur, & effectus continetur in entitate causæ formaliter, vel eminenter, ergo quod in esse entis non est perfectius, vel saltem ęquè perfectum, ac aliud, nequit etiam esse in ratione producentis, quia semper urget illud, quod nemo dat, quod non habet, unde si accidens est inferioris entitatis ad substantiam, sanè totam entitatem substantię continere nequibit, atque communicare.

150 Secundò, quod neque in virtute substantię, atque ut instrumentum ejus valeat attingere ejus productionem contra Thomistas probatur. Tum eadem ratione, quia etsi dicant Thomistę accidens
concur-

concurrere in virtute substantiæ, tamen solis verbis discrepant à sententia Pererii, quia etiam ipsi ponunt accidens se solo operari, ac esse causam totalem illius productionis, itaut substantia nullo modo actualiter influat. Tum quia hactenus nequiverunt Thomistæ sufficienter explicare, quid sit in accidente hoc, quod est agere in virtute substantiæ, quidve virtus illa præseferat; dum negant peculiarem influxum substantiæ, quo adjuvet, & fortificet activitatem accidentis; nec opus est refellere modum explicandi Joann. de S. Thom. & Manc. quia est ille Compl. & Masii, quem in Phys. fundit usevertimus etiam ex eorum principiis. Tum denique quia hic influxus ab accidente proveniens in virtute substantiæ ab ipsis ponitur instrumentalis, ergo præter istum assignari debet influxus causæ principalis, nam vel accidens se habet ut instrumentum verè, & propriè à substantia motum, vel solum similiuduinariè, quatenus substantia est radix illius, & consequenter radicale, & remotum operationis principium, quomodo, quod est causa causæ, dicitur etiam causa ti causa, si secundum, ergo causalitas accidentis potius erit principalis, quia talis radicatio potius est radicatio in esse, quam communicatio operandi, si primum, ergo requiritur vera, & propria motio, & influxus immediatius substantiæ, quo accidens adjuvetur, aliàs non esset verè, & propriè instrumentum, præsertim in sententia ipsorum.

Tertiò tandem quod sola substantia attingat productionem substantiæ, sequitur ex dictis, quia quando sunt duo, de quibus dubitatur, an sint causæ alicujus effectus, considerare debemus, quodnam illorum habeat cum effectu majorem proportionem, rationabilius enim est hoc esse causam talis effectus, quam illud, quod cum eo minorem, vel nullam prorsus habet proportionem, at quando lignum comburitur, ignis ex ipso producitus majorem habet proportionem cum substantia alterius ignis, quam cum ejus calore, quia à toto genere magis proportionatur substantia cum substantia, quam accidens, ergo &c. Accedit, quod indignum est omnem activitatem immediatam denegare substantiæ, & afferere ipsam continuo otio torpere, & tantam famulis suis, quæ sunt accidentia, jubere, ut operentur, sane si tota entium universitas ita se habet, Regem haberent entia (quia inter ea apicem substantia tenet) inertem nimis, & otiosum, & accidentibus parum prodesset talem habere Dominum, ut in ejus virtute operari dicantur, si eis manum in operando non porrigit, aliove modo auxilium præbet.

151 Contra, obiiciunt Thomistæ, Primò, quia plerumque non adest præsens substantia, quæ dicitur causa principalis alterius, sed sola accidentia illius, ut cum Sol relicta aliqua virtute, seu dispositione accidentali generat aurum, argentum, & alia metalla in visceribus terræ, à qua tam longè distat. Tum 2. quia interdum non solùm non est præsens, ubi alia substantia producitur, sed omninò non est in rerum natura, ut cum animal decisò semine moritur, & ex illis dispositionibus aliud generatur, & passim evenit in animalibus, quæ ex putri materia ortum habent, & ex solo dispositionum concursu generantur. Tum 3. unius potentiæ unus tantum est actus primarius, & immediatus; ut potentiæ visivæ videre, intellectus intelligere, à quibus specificatur, sed essentiæ, & substantiæ creatæ actus proprius, & immediatus est esse seu existentia, hæc enim actuat illam, ergo præter hunc actum nullum alium proximum, & immediatum habebit, operatio enim est actus illius potentiæ, à qua proximè, & immediatè fluit. Tum 4. Esse est prius, quam posse operari, ergo posse operari est quid accidentale substantiæ, atque ideò solum mediis accidentibus illi conveniens. Tum tandem, quia si forma esset immediatum principium *quo* operationis, habens formam semper haberet operationem in actu, sicut habens animam semper est vivens actu, quod est falsum, quia aliquando quiescit.

Resp. hæc argumenta esse adeò imbecillia, ut potius contra ipsos Thomistas militent; primum parum nos urget admittentes actionem in distans ex dictis disp. 7. Phys. q. 4. art. 3. & si quid probat, probat etiam neque ab accidentibus posse substantiam in illis casibus produci; nam vel substantia distans per accidentia sibi inhærentia generat aliam, vel per accidentia denuò producta in passo, si primum, qua ratione dicis substantiam producere non posse, quia distat à passo, eadem ratione, nec poterunt accidentia illi inhærentia, cum sint æquè distantia ab illo; si secundum, qua ratione potuerunt illa accidentia produci in passo adeò distante, poterit, & in eodem produci forma ipsa substantialis. Ad 2. inferius patebit virtutem formativam seminis non esse undequaque accidentalem, quantum verò spectat ad animalia ex putri genita, dicimus cum Scoto 2. disp. 18. illas animas produci à solo Deo, ut Auctore naturæ, qui tenetur supplere defectum causarum naturalium, quando materia accidentibus dispolita exigit naturaliter productionem substantialis formæ, ad quam est disposita, ut dilp. ult. dicemus. Nec alienum est à Philosopho, inquit Doct. in his casibus ad Deum recurrere, communiter enim ab omnibus recurritur ad ipsum in corporis animatione, in qua retunditur, quicquid solent contra hunc recursum obiicere Thomistæ; neque id est privare causas secundas suis actionibus, quia ratio naturalis dictat, nullam esse tunc causam creatam sufficientem, imò & ipsi Thomistæ in hoc casu tenentur nobiscum facere hunc recursum, cum enim secundum ipsos accidentia non agant, nisi in virtute alicujus substantiæ, cujus sunt instrumenta, quæritur de dispositionibus ad Ranam v. gr. producendam in materia putri existentibus, in cujus substantiæ virtute agant; non Sol is, quia hic nullo modo præcontinet animalia, & virtutem illorum tentiendi, & apprendi, non alicujus Ranæ determinatæ, quia Ranam illam supponimus ex putri generari, & non per propagationem, non alicujus Ranæ indeterminatè, & vagè sumptæ, quia actiones sunt singularium, non universalium, & individui determinati, non vagi, unde hoc est recurrere ad Ideas Platonis, non in virtute illius substantiæ, in qua subjectantur, nam accidens secundum Thomistas agit in virtute illius substantiæ, à qua producitur, non in qua recipitur, cum ergo ad nullam substantiam creatam possit rationabiliter recursus fieri, velint, nolint, debent Thomistæ nobiscum recurrere ad supremum naturæ Auctorem.

152 Ad 3. jam diximus in Phys. in fine illius articuli solvendo argumentum Compl. cum quo illud à Manca, & Joan. de S. Th. allatum coincidit, contra ipsos etiam militare, nam & ipsi concedunt substantiam esse agens principale in generatione substantiali, accidens verò instrumentale tantum, & in actione accidentali concedunt accidens principaliter concurrere, quare & ipsi concedere tenentur unius potentiæ duos esse posse actus, quia tam substantia, quam accidens ordinantur ad esse, & operari: Quod si dicant ejusdem potentiæ plures esse posse actus inadæquatos, unum primarium, alterum secundarium, & sic se habere esse, & operari, quia operari consecutivè se habet ad esse, eadem quoque solutio nobis suffragabitur; argumentum tamen falso nititur fundamento, ut ibi diximus, quod nimirum substantia sit in potentia subjectiva ad existentiam, illamque respiciat, ut actum realiter distinctum. Ad 4. pariter retorquetur ex ibi dictis, sequitur enim etiam in ipsis accidentibus virtutem productivam esse quid superadditum illis, quia etiam in illis prius est esse, quam operari; Vel ergo negatur assumptum, vel solum verificatur de prioritate rationis cum fundamento in re, quia per *esse* res constituitur absolutè in se, & ad se, per *posse operari* constituitur relatè, & in ordine ad aliud, prius autem res in se concipitur, quam alteri comparetur. Ad 5. negat Doctor sequelam 2. d. 16. q. un. §. *rationes ipsæ* cum sua probatione, non enim est simile dare vitam, & operari, quia anima est principium formale, quo vivens est vivens, quia ipsa dat esse vivum in genere formalis causæ, sed est principium operationis, secundùm quod est reducta ad genus causæ efficientis; est ergo forma, inquit Doctor, immediatum principium formale essendi, item & operandi, sed non similiter se habet ad causam formalem, & effectivam, imò, & argumentum retorqueri potest, quia substantia ita in se formam substantialem habet, sicut accidentia, sicut ergo forma substantialis, quia ipsam informat semper, semper quoque eam faceret actu operantem, si esset immediatum operationis principium, eadem ratione videtur idem posse deduci de accidentibus.

153 Restat igitur, ut accidentia in generatione substantiali concurrant, ut causæ dispositivæ, quæ prævia alteratione materiam præparant ad formam substantialem, verumtamen ejus productionem non attingunt, ita disertè docuit Arist. 2. de Anim. 41. ubi negat calorem esse causam nutritionis, quasi ipsam formam substantialem attingat, & text. 50. ait se habere respectu nutritionis, sicut temonem in gubernatione Navis, ubi, ut constat, se habet ut merum instrumentum, imò 2. de Gen. 53. 54. & 55. acriter carpit eos, qui rerum generationes tribuunt qualitatibus, & passionibus & negant formis substantialibus, quia illæ non concurrunt ad generationem, nisi *valdè instrumentaliter*, ait Philosophus, quo verbo innuit esse talia instrumenta, quæ non attingant terminum principalis agentis, sed tota eorum activitas in dispositione consumetur. Quæres an saltem possit esse causa partialis inadæquatè cum substantia concurrens ad alterius substantiæ productionem. Arriag. cit. licet id non concedat de facto, tamen ait nullam in hoc apparere repugnantiam, nos tamen in Physic. loc. cit. diximus verosimilius esse non posse.

Ex his facilè est colligere, quænam sit causa efficiens corruptionis, quando enim res corrumpitur positivè per actionem positivam formæ contrariæ, (quo modo regulariter contingit corruptio, quia generatio unius est corruptio alterius) tunc eadem illa causa, quæ generat unam formam, est agens *quod* destruens aliam cum ea incompossibilem, forma autem introducta est principium *quo* immediatum. Dices, non esse eandem rationem de generatione, & corruptione, quia licèt imperfectus nequeat perfectus generare, valet tamen illud corrumpere, ut constat de igne comburente vivens, ergo accidens, estò nequeat esse causa generationis substantialis, poterit tamen esse causa corruptionis. Ad hoc jam sufficienter diximus loc. cit. in Phys. in sol. ad 3. princ. quæ non oportet hic repetere.

QUÆSTIO VII.

An quod est corruptum, possit denuò produci, & generari naturaliter, vel saltem supernaturaliter.

154 PRima opinio extrema, quæ Platonicis solet adscribi non solum supernaturaliter, sed etiam naturaliter hoc statuit possibile, & de facto ita contingere, quod non solum quidam effectus numero iidem redeunt, sed omnia prorsus hujus universi individua peraclis certis annorum periodis post completam circulationem octavæ sphæræ per motum naturalem, quæ secundùm aliquos triginta sex millibus annis finitur, secundùm alios quadraginta novem millibus ex tabulis Alphonsinis, ita referunt D. August. 12. de Civit. cap. 14. D. Hieron. in cap. 1. Eccles. Ficinus lib. 11. de theol. Platonis, Alcinous cap. 12. de doctrin. à Plat. quam opinionem nonnulli

nonnulli tribuunt etiam Pythagoricis, qui animarum regressum tandem ad eadem corpora admiserunt post multas, & varias aliorum corporum informationes; unde P. Ferchius, qui ut argumentum de infinitate animarum ex motus æternitate, ac animæ immortalitate deductum dissolveret, admittit animarum circulationem in humana corpora in Aristot. sent. vetlig. 6. lib. 2. cap. 10. & 14. tenetur & ipse admittere saltem in specie humana hoc esse naturaliter possibile, sicut enim naturaliter videmus eandem materiam ad diversas formas transire, cur post multas annorum centurias contingere nequit eandem materiam ab eadem rursus anima informari, si animæ continuò redeunt ordine circulari ad corpora informanda? ut ergo pythagorici ob hanc circulationem dicebant posse tandem idem individuum vivens redire denuò, postquam corruptum est, ut referit Amicus in physic. tract. 14. qu. 8 dub. 1. ita quia Ferch. circulationem Pythagoricam suscipit in specie humana, admittere debebit posse naturaliter eundem hominem redire.

Secunda opinio extrema negat ullum individuum semel corruptum amplius redire posse idem numero sive per potentiam naturalem, sive supernaturalem, (solo homine excepto) quia de aliis entibus post eorum corruptionem non remanent actu singulæ partes, forma enim omninò destruit, at anima hominis, ejusque materia permanent in actu, & ideò poterit Deus hominem reparare, non verò alia entia; tribuit Durand. 4. d. 43. qu. 3. Abulen. in cap. 22. Matth. q. 238. Marsil. 2. de Gen. qu. 18. D. Th. 3. p. q. 77. art. 5. & 4. sent. d. 44. q. 1. quæ opinio etiam fine tali exceptione de homine communis fuit Epicureis, Stoicis, Sadducæis, & aliis Philosophis, qui & animam mortalem posuerunt, & resurrectionem hominis impossibilem, ut refert Tertull. lib. de Præscript. Hæret. cap. 7.

Aliæ denique opiniones mediant inter istas, quamplures enim negant naturaliter posse hoc contingere, supernaturaliter tamen admittunt, quæ communis est inter Theologos D. Thom. 4. contra gentes cap. 41. ubi Ferrar. Capreol. 4. d. 43. q. 1. Hisp. quæst. 1. artic. 1. ubi Gab. Argent. & alii Scolastici Henr. quol. 7. q. 16. Suar. 3. p. tom. 2. disput. 44. sect. 2. Fonsec. 8. Met. cap. 5. quæst. 1. Complut. in lib. de Gen. disp. 13. Joan. de S. Thom. ibidem q. 2. artic. 1. Conimb. 2. de Gen. c. 11. qu. 1. art. 3. Tol. q. 34. Ruvius 2. de Gen. tract. ult. & alii passim, qui licèt in primo puncto conveniant de potentia naturali, non tamen omninò conveniunt in secundo, quidam namque universaliter affirmant, quodcunque ens corruptum posse idem numero à Deo reparari, sive sit permanens, sive successivum, ut Conimb. cit. Suar. disp. 50. Met. sect. 9. Averia qu. 37. sect. 10. Morif. disp. 3. Phys. q. 24. Amic. citat. qui alios citat; alii verò concedunt solum de permanentibus, negant de successivis; ita Capreol. Ferrar. Henric. Ruvius, Jo. de S. Th. Complut. Fon. sec. cit. Valq. 1. p. dis. 33. n. 19. Alii tandem non solùm id universaliter affirmant de quocunque entium genere in ordine ad divinam potentiam, verum etiam de aliquo effectu concedit in ordine ad potentiam naturalem, itaquod non repugnet ex parte causarum naturalium aliquem effectum eundem numero reproduci Sco. 4. d. 43. q. 3. Riccard. ibi art. 3. q. 1. Ocham. q. 10. Bass. q. 2. art. 3. Mair. 4. d. 44. q. 4. & alii Scotistæ in eum locum. Rada in 4. contr. 15. art. 3. Faber 5. Met. disp. 6. cap. 2. Tromb. 8. Met q. 4. & sequuntur Neoterici passim, ut posteà dicemus.

ARTICULUS I.

Resolutio quæsiti quoad potentiam supernaturalem.

155 DIcendum est in ordine ad potentiam Dei absolutam, posse quodcunque ens, sive permanens, sive successivum reproduci, etiamsi fuerit antea nedum corruptum, sed etiam prorsus annihilatum. Ita Scot. 4. d. 43. quæstio 1. & cum eo Recentiores omnes, & quidem de homine patet, quia est articulus fidei, probat verò Doctor conclusionem universaliter, Primò, ex D. Aug. 22. de Civitate Dei cap. 20. ubi loquens de carne reddenda homini in resurrectione, inquit, esti omnibus periisset modis, nec ulla ejus materia in ullis naturæ latebris mansisset, tamen si vellet, eam repararet omnipotens, ergo totaliter destructum, & corruptum in totali esse potest idem reparari.

Secundò probat ratione ostensiva, quia nulla adest repugnantia, nec ex parte Dei, qui idem, & immutabilis perseverat, nec ex parte creaturæ, quia antequam esset, erat creabilis, ergo post annihilationem erit etiam recreabilis, probatur consequ. quia non esse sequens annihilationem est ejusdem rationis cum non esse præcedente creationem, ergo si ante creationem non privabat possibilitate creaturam illam, nec etiam post annihilationem, probatur antecedens, quia duæ mutationes oppositæ habent idem pro termino, una pro termino à quo, alia pro termino ad quem, nec videtur aliundè posse hæc implicantia deduci.

Durand. cit. quasdam affert solutiones ad hoc argumentum, quæ manifestè petunt principium, & supponunt, quod est in quæstione, caput tamen, ex quo præsertim implicantiam, inquit, attendi debere, est interruptio, quia quælibet res est eadem sibi ipsi, unde dum non est corrupta, semper manet eadem, at verò postquam est corrupta, cum ipsa non maneat, nec potest iterum produci. At Doctor ibidem luculenter ostendit neque ex hoc capite esse implicantiam hoc modo, si Deus producat aliquid in instanti A, & ipsum conservet in tempore immediatè sequenti, tunc erit idem numero in primo instanti, ac in tempore sequenti, quod terminatur ad instans B, ergo si Deus productum in instanti A, nolit conservare in tempore intermedio, & iterum reproducat in instanti B, idem numero erit in utroque instanti, quamvis interruptum tempore intermedio. Probatur consequ. tum quia identitas ipsius rei in instanti B, & A, non dependet essentialiter à conservatione ejusdem in tempore intermedio, quia in nullo genere causæ, ut patet, tum quia si esset dependentia hæc à conservatione in tali tempore, tunc Deus creationem rei, quam creavit in instanti A, non posset differe usque ad instans B, nam identitas rei in hoc instanti posteriori dependeret essentialiter ab esse ejusdem rei conservato in tempore intermedio, atque ita non potuisset Deus creationem mundi usque ad præsens tempus differre, sed necessariò multò antea illud creavit tum quia diversitas posterioris non arguit diversitatem prioris essentialiter, sed illa instantia ad ipsum esse rei sunt posteriora essentialiter, unde & illud esse manet idem in quibuscunque instantibus succedentibus, ergo sive fiat continuatio inter illa instantia, sive non, non minus ipsum esse rei erit semper idem.

156 Tertiò, probat Doctor ex absurdis, quæ sequuntur ex illa radice, quod else simpliciter interruptum, vel destructum non potest redire idem; sequitur enim, quod Deus non posset brutum idem numero resuscitare, cujus oppositum nonnunquam legitur à Sanctis miraculosè factum, ut patet de Tauro, quem S. Sylvester resuscitavit Romæ præsentibus Constantino, & Helena tunc noviter conversis, & hoc Deo negare esse possibile videtur magnæ infidelitatis inquit Doctor; sequitur etiam, quod nec Deus in resurrectione hominis poterit eandem numero formam corporis reparare, nec eadem numero accidentia, quia hæc omnia fuerunt corrupta, item nec tertia entitas, quæ jam est destructa per mortem.

Quartò, eædem rationes probant quoque de rebus successivis, quia scilicet est idem terminus à quo, & terminus ad quem in creatione, seu productione, ac in recreatione, & reproductione, nam per annihilationem, vel corruptionem res reducitur ad eandem nihilitatem, quam priùs habebat ante recreationem, & productionem, non majorem, sive res illa sit permanens, sive successiva. Tum quia, sicut res permanens non est alligata certo tempori quoad sui productionem, sed potuit à Deo produci multò antea, vel post illud tempus, in quo de facto producta est, ita pariformiter dicendum de motu, quæ enim contradictio est, ut revolutio Cœli hodierna anticiparetur à Deo viginti, vel quinquaginta annis? quod si res ita se habet, poterit eadem facilitate illam repetere post tantundem temporis, & sic de omni alio motu dicendum erit, ac duratione ejus intrinseca, quod est tempus reale, ac intrinsecum. Tum quia ratio successionis non ponit in eis specialem implicantiam, successio enim formaliter aliud non dicit, nisi ordinem prioris, & posterioris inter partes rei successivæ, itaquod sub tali relatione nequeant simul coexistere in eodem temporis spatio, sed una necessariò accipiatur post aliam, ut diximus disp. 13. Physic. q. 6. art. 1. at hoc totum haberetur in reproductione rei successivæ, non enim reproducerentur omnes ejus partes simul, sed adhuc una post aliam eodem omnino ordine servato ad invicem, quem habuerunt in prima productione.

157 Dices, non posse servare eundem ordinem ad tempus imaginarium, cui hodie v. g. coexistit hodierna circulatio; nec enim dici potest redire quoq; idem tempus imaginarium, ut fortè diceretur de tempore reali, nam imaginariæ durationis partes ita concipiuntur fluere, ut quæ semel fluxit, non possit amplius concipi, ut iterum fluens, quia vindicat sibi certam seriem in tota duratione invariabilem. Hæc instantia tamen, in qua totus consistit cavillus oppositæ sententiæ, parum urget, quia nec motus, nec tempus formaliter consistit in illa coexistentia ad imaginariam durationem invariabili tenore fluentem, sed in existentia successiva partium motus, coexistentia autem illa ad partes durationis imaginariæ est connotatum prorsus extrinsecum, & accidentale, ut diximus disp. 13. Phys. q. 4. art. 1. quare duratio realis potest fumi dupliciter, primò ut dicit respectum correspondentiæ ad imaginariam, alio modo secundum le, & propriam entitatem, primo modo non potest semel transacta redire, quia non redit spatium, cui correspondet, secundo modo utique quia enim sic ei accidit correspondentia ad talem, vel durationem imaginariam, ita salva identitate suæmet entitatis, & existentiæ potest variare respectum coexistentiæ, & nunc habere correspondentia ad talem durationem, nunc verò ad aliam, dummodo sit æqualis hæc, & illa duratio imaginaria; atque ita idem ipse motus cum eadem sua intrinseca successione potuisset ab initio fieri prius, vel posteà in comparatione ad tempus imaginarium cum totali indifferentia parte sua. Confirmatur, quia si vera esset hæc adversariorum doctrina, sequeretur nec Angelum posse reproduci, ut benè notarunt Conimb. quia ejus ævum non minus respicere, ac commensurari debet cum duratione imaginaria, quam motus, & tempus, cum nullum illorum concipiatur à nobis sine coexistentia cum tali duratione.

158 Quintò demum probatur ex Rubion. 4. d. 43. qu. 2. conclusio in universum de quocunque ente tam permanenti, quam successivo; Tum quia si nullum horum, posliquam corruptum est, potest amplius reparari, hoc esset, vel quia non existit, vel quia præcessit, vel quia corruptum fuit, non primum, quia nec ante primam productionem existebat, nec secundum, quia multæ res existunt, quæ præfuerunt, nec tertium, quia quando primò non existebat res, erat possibilis, ergo etiam modò post corruptionem. Probat. consequ. id solum destruit annihilatio, vel corruptio, quod ponit generatio, vel creatio, sed hæc solum ponit actualitatem rei, non possibilitatem, quæ jam præsupponitur, ergo &c. Tum quia non magis dictat impossibile à possibili, quam possibile ab impossibili, sed per nullam potentiam impossibile fieri potest possibile, ergo per nullam potentiam